Ҳақсевар, она юрт, мангу бўл обод!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси ♦ TOSHKENT HAQIQATI

1928 йил 11 декабрда асос солинган • 1997 йил 8 февраль, шанба • № 12 (10.890) • Эркин нархда сотилади

ИДОРАЛАРАРО КЕНГАШ МАЖЛИСИ

6 февраль куни Тошкентда Ислом Каримов раислигида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги иқтисодий ислоҳот, тадбиркорлик ва хорижий инвестициялар бўйича идоралараро кенгашнинг навбатдаги мажлиси бўлди. Унда 1997 йилда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг устувор йўналишлари, республика фонд биржаси фаолиятини такомиллаштириш ва фонд биржасида хорижий инвесторлар иштирокини кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисидаги масалалар муҳокама қилинди.

Бугунги мажлис кун тартибига қўйилган масалалар мамлакатимиз учун муҳим аҳамиятга моликдир, деди Президент. Иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг жорий йилдаги устувор йўналишларини белгилаб, мақсадларимизни яна бир карра аниқлаб олиб ҳаракат қилишимиз лозим. Бу эса ислоҳотларнинг босиб ўтилган дастлабки босқичларига назар ташлашни, хусусан, 1996 йил якунларини танқидий нуқтаи назардан таҳлил этишни, йўл қўйилган ҳато ва нуқсонларни бартараф этиш йўлларини излашни тақозо этади. Чунки ислоҳотлар узлуксиз, мураккаб жараёндир. Шу маънода жорий йил вазифаларини ўтган йиллардан ажратиб олиб алоҳида белгилаб бўлмайди.

Иқтисодиётни янги тизимга ўтказиш, бозор муносабатларини шакллантириш борасида эришилган энг катта натижа -- бу одамлар онгида рўй берган ўзгаришдир, уларнинг меҳнатга, мулкка бўлган янгича муносабатидир, дея таъкидлади Ислом Каримов. Лекин ҳамон кўпчиликда, айниқса турли бўғин раҳбарларида янгиликни қабул қила билмаслик, боқимандалик кайфияти мавжуд. Биз бу сарқитлардан халос бўлмас эканмиз, кутилган натижаларга эриша олмаймиз.

Республика Бош вазири Ў. Султонов, Бош вазир ўринбосарлари -- молия вазири Б. Ҳамидов, Давлат мулк қўмитаси раиси В. Чжен, мазкур қўмита раисининг биринчи ўринбосари А. Абдуқодиров мажлис кун тартибига қўйилган масалалар юзасидан ахборот берди. Европа қайта тиклаш ва тараққиёт банки вакили И. Каваниши, техникавий ҳамкорлик бўйича Германия жамиятининг Тошкентдаги ваколатхонаси бошлиғи К. Третнер, «ДЭУ корпорейшн» ижрочи директори, компаниянинг Марказий Осиё минтақаси бўйича президенти Чонг Хи Чу, «Файз» ҳиссадорлик жамияти бош директори М. Азимова мамлакатимизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг бориши, уларни янада чуқурлаштириш борасидаги фикр-мулоҳазаларини баён этдилар.

Мамлакатда кўп тармоқли иқтисодиётни қарор топтириш, мулкдорлар синфини шакллантириш, одамлар онгида мулкка эгалик ҳиссини тарбиялаш, боқимандалик кайфиятларига тезроқ барҳам бериш иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг асосий йўналишлари экани мажлисда таъкидланди.

Идоралараро кенгаш ва унинг комиссиялари таркибига қисман ўзгартиришлар киритилди.

Мажлисда Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Ё. Жалолов қатнашди.

(ЎзА).

Суратларни А. ТЎРАЕВ тасвирга олган

Бугун — Алишер Навоий таваллуди куни

НАВОИЙ ВА САҲНА САНЪАТИ

Ҳамза номидаги санъатшунослик институтида «Алишер Навоий ва саҳна санъати тараққиёти муаммолари» мавзуида Навоийхонлик илмий-назарий анжумани ўтказилди. Унда адабиётшунос ва санъатшунос олимлар, санъаткорлар, жамоатчилик вакиллари иштирок этди.

Анжуманда таниқли олимларнинг Алишер Навоий ва рақс санъати, «Садди Искандарий» достонининг саҳнавий талқини, шоирга бағишланган спектаклларнинг телевизион тимсоллари каби мавзулардаги маърузалари тингланди. Навоий ғазалларига басталанган мақомлар ижро этилди. Маннон Уйғур номидаги Тошкент давлат санъати институти талабаларининг Навоий асарлари асосида яратган тасвирий санъат асарлари кўргазмаси йиғилганларда катта қизиқиш уйғотди.

— Ўтган йили шоир таваллуди кунига бағишлаб «Навоий ва санъат» мавзуида анжуман ўтказилган эди, — дейди санъатшунослик институти директори, профессор Тўхтасин Ғофурбеков. — Ўшанда бу мавзуни атрофлича тадқиқ қилиш тавсия этилганди. Бугунги илмий-назарий анжуман бу борадаги изланишлар натижаси бўлди. Зеро, Навоий образи, Навоий мероси мусиқа, саҳна, кино санъатимиз билан ҳам узвий равишда боғланган. Шу боис «Навоий ва кино санъати», «Навоий ва ўзбек тасвирий санъати» каби мавзуларда конференциялар ўтказиш кўзда тутилмоқда. Навоий ва мусиқа санъати масалаларига келганда шуни айтиш кераккки, шоир болалик чоғлариданоқ алифбо сабоқлари билан бирга ўша даврнинг машҳур бастакори, хонанда ва созандаси Хўжа Юсуф Бурхондан мусиқа таълимини олган.

Б. МАНСУРОВ.
ЎзА мухбири.

ВИЛОЯТ ҲАЁТИ:

Воқеалар, хабарлар, янгиликлар

КАЛАВАНГИЗ СИФАТИ УЧУН, РАҲМАТ!

ВИЛОЯТДА 55 тага яқин хорижий мамлакатлар билан иқтисодий алоқалар ўрнатилган. Бундай ҳамкорликни йўлга қўйишда қўшма корхоналар ҳиссаси катта бўлмоқда. Хусусан, «Туйтепа-Кобул-текстиль» қўшма корхонасининг дастлабки маҳсулотлари жўнатилган 3 та чет эл фирмаларидан «Калавангиз сифати учун, раҳмат», деган мазмунда миннатдорчилик мактублари олинди.

Саид ВАЛИЕВ.

ХУСУСИЙЛАШТИРИШ ЖАДАЛЛАШДИ

ИҚТИСОДИЙ таҳлиллар ўтган йили вилоятимизда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш борасида ишлар аввалги йиллардагига қараганда анча жадаллашганини кўрсатди. Жумладан, 1995 йилдаги мавжуд 2089 хусусий корхона ёнига яна 673 та қўшилди.

Пайчилар жамиятлари эса 3 тага ортиб, 365 тани ташкил этди. Мазкур корхоналар 436 миллион сўмлик пайларини сотишга муваффақ бўлдилар. Бу кўрсаткич 1995 йилдагига қараганда анча кўпдир.

Саид САИДАҲМЕДОВ.

ЧЕВАРЛАРГА ИШ ТОПИЛДИ

«Қибрай деҳқон бозори» ҳиссадорлик жамияти тадбиркорлари ўз фаолиятларини тобора кенгайтириб бормоқдалар. Улар ташаббуси билан яна бир тикувчилик цехи ва тегирмон ишга тушди. Натижада, йигирмадан ортиқ киши иш билан таъминланди.

Ҳозир цехда кунига 500 жуфтдан ошиқ қўлқоп тикилмоқда. Яқин вақтлар ичида чеварлар турли кийим-кечаклар, жумладан, жинси шимлар, костюмлар, никоҳ кўйлаклари тикишни ҳам йўлга қўймоқчилар.

Ш. ЮСУПОВ.

КУН ТАРТИБИДА — СОЛИҚ КОДЕКСИ

ШУ йил 5 февраль куни вилоят ҳокимлигида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг еттинчи сессиясида биринчи ўқишда маъқулланиб, умумхалқ муҳокамасига ҳавола этилган Республика Солиқ кодекси лойиҳасига бағишланган семинар бўлиб ўтди. Унда вилоятимиздан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайланган депутатлар, вилоят ҳокимлиги бошқармалари бошлиқлари, шаҳар ва туманлар ҳокимлари, йирик корхона ва ташкилотлар раҳбарлари, тадбиркорлар иштирок этдилар.

Семинарни вилоят ҳокими Э. РЎЗИЕВ бошқарди.

Анжуманда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг бюджет, молия ва банк масалалари бўйича қўмитаси раиси Абдурафиқ Аҳадов, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги қошидаги рақобатни кучайтириш ва демонополлаштириш бошқармаси бошлиғи муовини Эркин Гадоевлар солиқ кодексини шакллантиришда АҚШ, шунингдек, ривожланган бошқа хорижий мамлакатлар тажрибаси кенг ўрганилганлиги, шу кунгача республикамизда солиқ сиёсати билан боғлиқ бўлган қарорлар уйғунлаштирилгани хусусида гапириб бердилар. Улар кодекснинг моҳияти ҳақида ҳам батафсил тўхталдилар ва бу ҳужжатдаги айрим моддалар мазмунини кенгроқ шарҳлаб бердилар.

Шундан кейин А. Аҳадов, Э. Гадоев ҳамда анжуман иштирокчилари — Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси раиси Ш. Гатаулин, республика Давлат солиқ қўмитасининг юридик шахсларни солиққа тортиш департаменти директори Ж. Абдуллаев, Тошкент вилояти ҳокимлиги истиқболни белгилаш ва статистика бош бошқармаси бошлиғи, вилоят ҳокими муовини Б. Ҳосиловлар семинар қатнашчиларини қизиқтирган саволларга жавоб бердилар.

Айни пайтда анжуман қатнашчилари мазкур кодекс солиқ тўловчилар билан солиқ органлари ўртасидаги ўзаро муносабатларни юқори поғонага кўтаришга хизмат қилишини, ҳужжатда солиқ тўловчиларнинг ҳуқуқлари, ваколатлари, бурчлари, масъулиятлари аниқ ифода этилганлигини таъкидладилар ва уни янада такомиллаштириш юзасидан қатор таклиф ва истаклар билдирдилар.

Республика Давлат солиқ қўмитаси раиси Ш. Гатаулин анжуманда билдирилган барча фикр ва мулоҳазалар қўмитада батафсил ўрганилиб, улардан муҳимлари лойиҳага киритилажаклигини ҳамда Олий Мажлис эътиборига ҳавола этилишини маълум қилди.

ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИДА

ТАДБИРКОРЛАР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ РИВОЖИНИНГ ДАРҒАЛАРИДИР

МАЪЛУМКИ, шу йил 27 январь куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида Республика Президенти Ислом Каримов раислигида бўлиб ўтган йиғилишда мамлакат қишлоқ хўжалигида амалга оширилаётган ислоҳотларнинг бориши ва уни янада чуқурлаштириш, 1996 йил якунлари ва 1997 йилда бу борадаги устивор вазифалар муҳокама қилинган эди. Ўтган куни Тошкент вилояти ҳокимининг шахсан ташаббуси билан вилоят ҳокимлигида деҳқон-фермер хўжаликлари раислари билан учрашув бўлиб ўтди. Унда қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси, туман ҳокимлари, банклар ва деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаларининг раҳбарлари иштирок этдилар.

Йиғилишни вилоят ҳокими Э. РЎЗИЕВ бошқарди.

Суратда : учрашув қатнашчиларидан бир гуруҳи.

Учрашув иштирокчилари, республика Вазирлар Маҳкамасида бўлган йиғилишда республика Президенти қайд этганидек, қишлоқ хўжалиги ривожининг келажаги деҳқон-фермер хўжаликларини янада юксалтиришга, уларнинг оёққа туриб олишлари учун зарур ёрдам кўрсатиш ва ҳимоялаш кафолатига, техника, эҳтиёт қисмлар, маъданли ўғитлар, уруғликлар, чорвачилик учун ем ва бошқа зарур озуқалар билан таъминлаш ишларини такомиллаштиришга, хом ашё етиштирадиган жамоалар билан кимё, агросервис, қайта ишлаш ва тайёрлов ташкилотлари ўртасида ўзаро манфаатдорликни таъминлашга боғлиқ эканлигини таъкидладилар. Учрашувда фермерлардан Юқоричирчиқ туманидан А.Абдураимов, Паркент туманидан Э.Холмонов, Пискент туманидан К.Сотиболдиев, Қибрай туманидан Қ.Хожиев, Оққўрғон туманидан Б.Исроилов, Янгийўл туманидан А.Солиев, Бўстонлиқ тумани деҳқон-фермерлар уюшмаси раиси К.Тўлаганов ва бошқалар сўзга чиқдилар.

Ҳар бир нотиқ мулк ва ердан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, маҳсулот ишлаб чиқарувчининг моддий манфаатдорлигини таъминлашни яхшилаш юзасидан таклиф ва мулоҳазалар билдирди. Шунингдек, деҳқон меҳнатини хўжалик фаолиятининг пировард натижалари билан боғлайдиган иқтисодий механизм амалда қўлланилмаётгани, моддий манфаатдорлик тамойилларига етарли эътибор берилмаётганлиги, мулкий пайни жорий этишда сусткашлик ва лоқайдлик тугатилмаётганлигини танқид қилдилар.

Фермер хўжаликларининг ривожланишига турли тўсиқлар йўл бермаяпти. Натижада, жойлардаги деҳқон ва фермерлар ҳақиқий мулкдорларга айланиши қийин кечмоқда.

Деҳқон-фермер хўжаликларига хизмат қилаётган тармоқлар, идоралар ва қайта ишлаш корхоналари ўртасида ҳамон ечимини топмаётган муаммолар кўп. Деҳқон топширган маҳсулоти учун вақтида ҳақини ололмаяпти. Қишлоқ хўжалиги учун маъданли ўғит ва техника ажратишга муносабатни кескин ўзгартириш, ижтимоий ривожланиш мақсадлари учун кредитлар беришни йўлга қўйиш, деҳқон-фермерлар билан иш олиб бораётган банк тизими фаолиятини тартибга солиш пайти келди. Ҳар бир фермер ўзаро шартномалар асосида ўз маҳсулотини кимга, қанча ва қандай нархда сотишини аниқ билиши зарур. Тадбиркорлар қишлоқ хўжалигини ривожлантиришдаги яна бир муаммо унга агросервис хизмати кўрсатиш, техника ва эҳтиёт қисмлар таъминотида эканлигига эътиборни қаратиб, бу масалани машина-техника парклари (МТП) ташкил этиш билангина изчил ҳал қилиш мумкин эканлигини, шу йўналишдаги ишни тезлаштириш зарурлигини таъкидладилар.

Вилоят ҳокими учрашувга якун ясади ва қишлоқ тадбиркорлари айтган таклиф ва мулоҳазаларни амалга ошириш тадбирларини ишлаб чиқиш учун тегишли ташкилотлар олдига аниқ вазифалар қўйди. Иш бошлаётган фермерларнинг оёққа мустаҳкам туриб олишлари учун имтиёзли ёрдам кўрсатиш мақсадида махсус жамғарма ташкил этиш ҳақида таклиф билдирди. Йиғилиш вилоят ҳокимлиги қошида деҳқон (фермер) хўжаликларига тегишли ёрдам берадиган доимий кенгаш тузишга қарор қилди. Шунингдек, бугунгидай учрашувларни ҳар ойда мунтазам ўтказиб туришга келишиб олинди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 27 январда бўлиб ўтган йиғилиши қарорида матбуот, радио ва телевидение зиммасига қишлоқда мулкдорлар синфини шакллантириш ва қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришга оид масалалар бўйича кенг тушунтириш ишлари олиб бориш вазифаси юклатилган эди. «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» газетаси таҳририяти ушбу қарор асосида ўз саҳифаларида тадбиркорлар, деҳқон-фермер хўжаликлари ҳамда улар билан ўзаро ҳамкорликда иш олиб бораётган таъминот, тайёрлов, қайта ишлаш ташкилотлари фаолиятини изчил ёритиб бориш мақсадида махсус «ТАДБИРКОРЛАР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ РИВОЖИНИНГ ДАРҒАЛАРИДИР» деган янги рукн очди. Ушбу рукн остида мунтазам тарзда қишлоқда ислоҳотларни чуқурлаштириш мавзусида таҳлилий мақолалар, хабарлар, ҳаётий лавҳалар бериб борилади. Газетанинг бугунги сонида иккинчи ва учинчи саҳифаларда ана шу мавзудаги дастлабки мақолаларни ўқийсиз.

«МУНОЖОТ»НИ ОЛҚИШЛАШДИ

ИНСОН яралибдики, қўшиқ унга ҳамнафас бўлиб, қалбига хушнудлик улашиб келади. Ўзбек халқи қўшиқсиз ҳаётни тасаввур қилолмайди. Шу боисдан қўшиқ санъатига бўлган эътибор тобора ортиб бормоқда. Қўшиқчи санъаткорлар орасида турли кўриклар ва беллашувлар ўтказиш эса анъанага айланмоқда.

Яқинда ана шундай қўшиқ кўрик-танловларидан бири Юқоричирчиқ туманидаги Янгибозор маданият уйида бўлиб ўтди. Кўрик-танлов «Юртим баҳори» деб номланиб унда вилоятимизнинг барча туманларидан ташриф буюрган бир қанча истеъдодли қўшиқчилар ва фольклор этнографик халқ дасталари ўз куй ҳамда қўшиқлари билан иштирок этишди.

Бу кўрик танловда туманимиздаги маданият уйи қошида ташкил этилган Баҳринисо Пардахўжаева раҳбарлигидаги «Муножот» фольклор этнографик халқ дастаси мустақил юртимизни мадҳ этувчи қўшиқлари, яллалар ва лапарлари билан томошабинлар таҳсинига сазовор бўлди ва танлов ҳакамлар ҳайъати томонидан юқори баҳоланди.

Латифжон МАНСУРОВ.

АССАЛОМ, «НАВРЎЗ-97»

Шу йилнинг 10 февралида пойтахтимизда Амир Темур таваллудига бағишланган «Наврўз-97» театр санъати фестивали тантанали очилади. Ана шу муносабат билан Матбуотчилар уйида журналистлар учун матбуот конференцияси ўтказилди.

Республика Маданият ишлари вазирининг ўринбосари Муҳаммадали Абдуқундузов, Ўзбекистон театр арбоблари уюшмасининг президенти Бернора Қориева фестивалда иштирок этувчи ижодий жамоалар, намойиш этиладиган асарлар ва фестиваль меҳмонларини кутиб олиш ва уларга керакли шарт-шароитларни яратиш билан боғлиқ ташкилий ишлар ҳақида сўзлаб бердилар.

— Фестивал давомида саккизта вилоят театрлари, пойтахт театрлари жамоалари ва бир неча қўшни республикалардан келган театр жамоаларининг асарлари намойиш этилиши режалаштирилган, — деди М. Абдуқундузов. — Биз бу ажойиб байрам иштирокчилари ва меҳмонларини кутиб олишга тайёрмиз. Фестивал ғолибларини, энг яхши эркак ва аёл роллари ижрочиларини, шунингдек, фестиваль ишини энг яхши ёритган журналистларни қимматбаҳо совғалар кутмоқда.

Конференция сўнггида журналистларни қизиқтирган саволларга атрофлича жавоблар қайтарилди.

Зарифа АШУРОВА.

ТАДБИРКОРЛАР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ

ДЕҲҚОНКИ, ДОН СОЧАР...

***ЖАҚСИБЕК** оғани кўпдан бери танийман. Гап-сўзи, ҳатти-ҳаракати, бутун турмуш-турмуши деҳқонларники. Бундайларни халқ одатда «деҳқон бўлиб туғилган» дейди. Илгари куну-тун даладан қайтмасди. Бурноғи йили Абай номли жамоа хўжалигидан 76 гектар ерни «кесиб олиб» заминдор бўлди-ю, умрини ўша ерда ўтказадиган бўлди. Оғани бу гал ҳам шундоққина Чирчиқ дарёси этагига туташиб кетган даладан топдим. Қоркўрпага бурканган ғаллазорнинг у ер-бу ерини титкилаб, буғдой майсаларини кўздан кечириб юрган экан. Кўрди-ю, юзи ёришиб кетди. Қорга кўмилдими, бас, ҳосилни истаганча олиш мумкин, — деди у.*

Жақсибек Асилбеков жамоа хўжалигидаги ўн нафар хусусий фермерлар орасида энг тажрибали, кўпни кўрган деҳқонлардан. Шу сабабли ким қандай ёрдамга муҳтож бўлса, бирор нарсадан зориқиб қолса, маслаҳат керак бўлса, оғанинг ёнига нажот излаб келади. У ҳам сира зерикмай, билганини тушунтиради. Жақсибек оға хусусий фермер бўлган бурноғи йили 30 гектар майдонга буғдой экиб, 32 центнердан хирмон кўтарганди, 22 гектар беда ва маккадан 110 центнердан ҳосил олганди. Даромади ҳам шунга яраша бўлди. 1 миллион 272 минг сўм сарфлаб, 179 минг сўм фойда кўрди. Ўтган йилги хирмони ҳам дуруст бўлди. 30 гектарда буғдой, 22 гектарда шоли етиштирди ва буғдойдан 28,5, шолидан эса 35 центнердан аъло навли ҳосил олди. 10 гектарлик сабзавот ҳам 15 тонна ҳосил берди. Бедани-ку, қўяверасиз, Абай номли жамоа хўжалигидагина эмас, бутун Қуйичирчиқ туманида ҳам энг кўп миқдорда пичан ўриб-йиғиб олинди.

— Заминдор бўлганга яраша ишлаш ҳам керак, — деди Жақсибек оға. — Хўжалигимизнинг ўн беш аъзоси бор. Ҳаммадан иш талаб қилибгина қолмай, ўзим уларга ўрнак кўрсатишга ҳаракат қиламан. Яхши ишлаган яхши ҳақ ҳам олади. Тумандаги жамоа хўжаликларида бир неча ойдан бери нақд пул хизмат ҳақи берилмаётган бир пайтда бизнинг фермер хўжалигимиз ишловчиларига ойига уч минг сўмдан маош берилди. Бу йилдан эса маошни бир минг сўмга етказиш ниятимиз бор.

Ўтган йилдан бошлаб Жақсибек Асилбековнинг хусусий деҳқон-фермер хўжалиги чорвачилик билан ҳам шуғуллана бошлади. Тўғри-да, 30 гектар майдонга экилган буғдойдан мўл-кўл сомон, 20 гектар шолидан похол чиқса, 14 гектар беданинг ҳар гектаридан 120 центнердан пичан олинса-ю, булар ахир тайёр тўйимли озуқаку, нега энди, қорамол асрашмасин? Жақсибек оға хўжалик аъзолари билан маслаҳатлашиб, фойданинг бир қисмига 33 бош қорамол, 30 бош қўй, 10 та от сотиб олди. Девор кўтариб, ёзлик-қишлик молхона қурди, ёнига пичан ғарамлади, катта бир хонани эса емга тўлдирди.

Суҳбатимиз ана шу чоғроқ ферманинг ёнбошидаги шийпонда давом этди.

— Қирқ гектар майдонда ғалла ўстиряпмиз, — деди Жақсибек Асилбеков. — Ҳар гектар ерга 250 килограммдан дориланган уруғ ташлагандик. Яхшилаб ўғитлангани сабабли уруғ тўла униб, майса бўлди. Қишнинг дастлабки ойи илиқ келгани сабабли ғаллани икки марта суғордик. Баҳорда ҳам икки марта суғориб, ўғит сочсак марра бизники, бемалол 50 центнерга етказиб хирмон кўтарамиз.

Жақсибек оға туманда тажрибали шоликор сифатида ҳам ном чиқарган. Фермер хўжалиги бу йил 20 гектар майдонга «Узрос—7—13» навли серҳосил шоли экишни режалаштирмоқда. Буғдой ўриб олингач, ўрнига макка ва мош экилади. Барча экин майдонлари чуқур қилиб ҳайдаб қўйилган.

Суҳбат мавзуи айланиб, куни кеча Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган йиғилишга келиб тақалди.

— Президентимиз ҳамиша деҳқон ғамини еб, уларга меҳрибонлик кўрсатиб келяптилар, — деди Жақсибек Асилбеков. — Бу галги йиғилишда ҳам ишлаб чиқаришни чуқурлаштириш, энг муҳими ана шу соҳада рўй бераётган камчиликлар бартараф этилиши, фермер хўжаликларига барча шарт-шароитлар яратиб бериш масаласи муҳокама қилинганлиги дилимизни янада равшан қилди. Тўғри-да, фермерга етарли миқдорда ер ажратилса, техника ва уруғ билан етарли таъминланса, етиштирилган маҳсулотларини сотишга ёрдам берилса, имтиёзли кредитлар берилса, бу бизнинг муддаомиз-ку.

Жақсибек оғанинг дарди секин-аста ечила бошлади.

— Ҳозир айни деҳқон-фермер хўжаликларига, хусусан хусусийлаштирилган фермерларга ёрдам берадиган пайт келди, — деди у. — Уларнинг оёққа туриб олишлари учун давлат кўмак бериши, уларни ҳимоя қилиши керак. Чунки шу кунларда фермер деган ёрдамга жуда ҳам муҳтож бўлиб турибди. Кенгашда олдинда турган муаммолар ва уларни ҳал қилиш йўллари бирма-бир кўрсатилганлиги яхши бўлди. Гарчи бизнинг фермер хўжалигимиз туманда энг яхши хўжаликлардан бири саналса ҳам анча-мунча муаммоларимиз бор. Мана, масалан, уруғликни олинг. Тайёрлаш идораси бизлардан ҳар бир килограмм буғдойни 5,5 сўмдан сотиб олган эди. Уруғлик зарур бўлиб қолганда эса ўша жойдан ўша буғдойни 25 сўмдан пул сарфлаб олиб келдик. Яқинда шоли уруғи учун Шоличилик институтига борган эдим. Ҳар килограмига 35 сўмдан беринг-да, истаганингизча олиб кетаверинг, дейишди. Ҳой, барака топкур, ахир бу тайёр гуручнинг нархику, озгина пастга тушинг, десам, бир тийин ҳам кам бўлмайди, деб туриб олишди. Шолиманки, уруғлик масаласида жамоа хўжаликларига «фалон нархли» буғдой ёки шоли уруғлари учун разнарядка беришади. Хўш, нима учун фермерга ҳам шундай ўнғайлик яратиш мумкин эмас?

Худди шундай гапни минерал ўғитларга нисбатан ҳам айтиш мумкин. Ҳозир бир килограмм селитранинг нархи 7 сўм, аммофоснинг эса 11 сўм. Бу қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари харид нархига қараганда анча қиммат. Ўтган йили ўғит топиш муаммоли бедани «оч» қўйгандим, шунинг ҳисобига ҳосил анча кам бўлди. Бу йил ҳам ана шундай воқеа такрорланмасмикан, деб чўчиб турибман.

Жақсибек Асилбеков жамоа хўжалигидан хусусий фермер бўлиб ажралиб чиққанида хўжалик унга фақат ер бериш билан кифояланиб қолган эди. Техника ажратилмаганлиги сабабли фермер шаҳардаги таниш-билишлари ишлаётган ташкилотларга бориб, «арзон нархда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб бериш» шарти билан ижарага трактор ва бошқа зарур техникани олиб келди. Икки йил давомида шулар билан ишлади. Бу йил ҳам шу техникадан фойдаланмоқчи.

— Мен-ку, бунинг йўлини топдим, — деди у. — Жамоа хўжалигидан ажралиб, 212 гектар майдонда деҳқончилик қилаётган бошқа ўнта фермер хўжаликлари нима қилишади? Ахир улар ниҳоятда қийналиб кетдиларку. Агар битта чопиқ, битта ҳайдов тракторлари ва битта комбайн бўлса ҳаммага ҳам етарди. Менимча уч йиллик муддат билан имтиёзли кредит тўланадиган бўлса, тўқтириб, ана шу техникани сотиб олишимиз керак. Агар уч «Магнум» трактори бўлса нур устига аъло нур бўларди. Чунки бу машиналар навбати билан барча фермерларга бемалол хизмат кўрсатиши мумкин.

Заминдор фермернинг режалари катта. У шоличилик ва ғаллачиликка зўр бериб, гўшт ва сут етиштиришни ривожлантириш учун чорвачиликка ҳам эътиборни кучайтирмоқчи. Қишлоқда тегирмон қуришни ҳам ўйлаб юрибди, барча хонадонларга табиий газ олиб келмоқчи. Унинг режалари албатта амалга ошади. Негаки фермер шу пайтгача берган ваъдасининг уддасидан чиқиб келган, сўзи билан иши омухта унинг.

Раҳим ҚОДИРОВ.

ЕРГА МЕҲР ҚЎЙГАН КАМ БЎЛМАЙДИ

Қурбон ота бободеҳқонлардан. Эллик беш йилдирки ер билан тиллашади. Байтқўрғонлик бу кишини ҳозир Қибрай туманида кўпчилик танийди. Уста миришкор сифатида тез-тез тилга олишади.

Юртимизда хусусий мулк эгалари, тадбиркорларга кенг йўл очиб берилган кезлар. Қурбон ота деҳқон эмасми, омадини фермерликда синаб кўрмоқчи бўлди. Ёнига 9 нафар фарзандларини олиб хўжалик идорасига борди.

— Келинглар, келинглар, — бошқарув раиси Комил Пирматов уларни илиқ кутиб оларкан деди. — Тинчликми, нима гап?

— Тинчлик, раис тинчлик, — деди Қурбон ота, — ўзингиз биласиз бир неча йилдирки, оилам билан пудрат асосида ер олиб деҳқончилик қилиб келяпман. Шукур, унинг кетидан тўй қилдим, ўғил уйлаб, қиз чиқардим, сира ҳам кам бўлганим йўқ. Энди болам, замон ўзгаряпти. Ҳар куни бир янгилик. Юртбошимиз ер деҳқонники деб турганда мен томошабин бўлиб ўтиролмайман! Бошқарув бизга ҳам хўжаликдан озроқ ер ажратиб берсаю, фермерлик қилсак, деган мақсадда бошлашиб олдингга келгандик.

— Шундай денг, сизлар фермер бўламан дейсизлару, бизлар йўқ деймизми, — зимдан назар ташлади раис. — Бизлар ҳам колхозни деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмасига айлантириш ҳақида ўйлаяпмиз. Бу — давр талаби. Ҳохлаймизми — йўқми, вақти келиб эл-юртни сизга ўхшаган фермерлар бошқарадиган бўлишади. Хўп десангиз, бошламасига уч гектар ер ажратсак, техникаю-уруғликдан, қўлдан келганча ёрдам берсак, розимисиз?

...Ўшанда эрта баҳор эди. Қурбон ота Хожиев фарзандларини ёнига олиб далага эртаки картошка, плёнка остига помидор, бодринг экди. Бир мавсумда уч марта ҳосил етиштиришга муваффақ бўлди. Дастлабки йилнинг ўзидаёқ фермер деҳқончиликдан яхшигина даромад олди ва шу йилнинг ўзида хусусий дўкон қурилишига пойдевор қўйди.

Ҳозир ота 7 гектар майдонда деҳқончилик қиляпти. Ер умрбод фойдаланиш ҳуқуқи билан отанинг номига хатлаб берилди. Фақат ўтган йилнинг ўзида 2 гектар ердан 70 тонна картошка, 1,55 гектар ердан 40 тонна сабзавот ҳосили йиғиштириб олди. Буғдойдан ҳам мисли кўрилмаган хирмон кўтарилди. 3 гектар ғаллазорнинг ҳар гектаридан 77 центнердан дон ўриб олинди. Сирасини айтганда бу вилоятда энг юқори ҳосил эди. Бугина эмас улар ғалладан бўшаган бир гектар ерга сабзи экиб, кузда 50 тонна ҳосил ковлаб олишди. Бу ён-атрофдаги сабзавоткорлар кўтарган хирмондан тўрт-беш баробар кўп эди.

— Тадбиркор деҳқон бир-икки тур тош босадиган экин экиб, режани бир амаллаб бажариш йўлидан бормайди, — дейди хўжалик бош ҳосилоти Абдумажид Жўрабоев. — Отахоннинг тадбиркорлиги шундаки, у дастлаб бозор эҳтиёжи ва талабларини чуқур ўрганиб иш тутяпти. Унинг даласида ҳамма экин турларини учратиш мумкин. Айрим кишилар ўз маҳсулотини ўтказа олмай юрган бир пайтда Қурбон отани харидорларнинг ўзи қидириб келишади. Фермер хўжалиги ўтган йили биринчи ҳосилнинг ўзидан миллион сўмдан ортиқ даромад олди.

— Мўл ҳосил олишнинг учта гарови бор. Аввало ерларни кузда ҳайдаб, жўякларни олиб қўйиш керак. Баҳорда шудгорлашдан эса наф йўқ. Ҳозир бизнинг барча ерларимиз экин экишга тахт. Ҳадемай уруғ қадашни бошлаб юборамиз. Иккинчи гарови эса сара уруғни танлай билишда. Уруғ сара бўлмаса, ҳар қанча парвариш қилсанг ҳам мўл ҳосил ололмайсан. Бугунги кунда фермер хўжалигимиз омборхоналарида 12 тонна сархил картошка уруғи сақлаяпмиз. Бу ўз эҳтиёжимиздан бир неча баробар кўп. Ва ниҳоят учинчи гарови — ерни тўйдириш керак. ерга ошатсанг ош битар, ошатмасанг тош битар. Дастлабки йили экин майдонларимизга 200 прицеп гўнг солганмиз. Етганини фермадан, етмаганини хонадонма-хонадон йиғиб олиб келганмиз. Ҳозир ҳам маҳаллий ўғитга асосий эътиборни қаратяпмиз.

Қурбон отани эл-юртда обрў-эътиборли қилган яна бир сабаб — унинг қўли очиқлиги, бағри кенглиги, меҳру саховатлиги бўляпти. Ота топган даромадини бошқалар билан бирга, ўртада баҳам кўради. Етим-есирлар бошини силайди, қийналиб қолган оилаларга баҳоли қудрат ёрдам беради, ёлғиз қарияларнинг ҳолидан хабар олиб туради.

Фермер хўжалиги юзга яқин норасида парваришланадиган гўдаклар уйига ҳар томонлама кўмаклашиб келяпти. Ҳар ойда 30—40 минг сўмлик қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етказиб беради.

— Ота бизни оталиққа олганидан бери сабзавот ва картошка уёқда турсин, совун, ун, шакар, печенье каби маҳсулотлардан ҳам узулиш бўлмаяпти. Ота буларнинг ҳаммасини етказиб беряптилар, — дейди болалар уйининг директори Г. Тўхтаназарова.

Отанинг мурувватпешалиги узоқ Америкада ҳам овоза бўлибди, десак ишонасизми. Ўтган йили бутун жаҳон Қизил Хоч ва Қизил ярим Ой жамияти йўналиши бўйича бир гуруҳ америкалик жарроҳлар гўдаклар уйига ташриф буюришган эди. Гап айланиб муассаса ходимлари болаларга фермер Қурбон Хожиев ёрдам бераётганини айтишибди. Америкаликлар буни дафтарларига қайд этиб қўйишибди.

— Кўққисдан мени АҚШнинг Тошкентдаги элчихонасига чақириб қолишса бўладими, — деб ҳикоя қилади ота. — Ёпирай, тинчликмикин, деб бордим. У ерда иззат-икром билан кутиб олишди. Америка қишлоқ хўжалик департаменти болалар уйига ёрдам кўрсатиб келаётганимдан воқиф бўлиб, менга 6 минг доллар инъом юборибди. Олишни ҳам билмадим, олмасликниям. Ҳар ҳолда ориятимиз ўзимизга ярашада!

— Наҳотки, воз кечдингиз?

— Шундай қилсам уларни ранжитиб қўйган бўлардим. Олдим. Ўша пайтдаги курс ҳисоби бўйича 180 минг сўм беришди. Ёнига ўз ҳисобимдан 134 минг сўмни қўшиб, ҳаммасини ҳалиги болалар уйига ҳадя қилдим.

Бу воқеани эса хўжалик раиси сўзлаб берди:

— Хўжалигимизда газлашмаган маҳаллалар қолмади ҳисоб. Навбат янгитдан ер олиб, уй-жой қураётган маҳаллаларни газлаштиришга келди. Бир куни Қурбон ота олдимга келиб: «Шу десангиз, раис, газлаштиришга мен ҳам ўз ҳиссамни қўшсам», деб қолдилар. Шундай қилиб янги маҳаллага ўз ҳисобидан бир тонна газ қувури олиб бердилар. Бундан ташқари 25-болалар боғчасини таъмирлашга ҳам 40 минг сўм хайрия қилдилар.

Шуниси диққатга сазоворки, Қурбон ота ўз даласида ишлаётганларни ҳам унутмаяпти. Ҳар бир ишчига ҳар ойда бир қопдан ун, бир қопдан гуруч, зарур миқдорда шакар, макарон ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари, шунингдек далада етиштирилган сабзавот ва картошкаларни бепул беряпти. Айтганча, фермер хўжалигида асосан фахрийлар ва кўп болали оналар меҳнат қилишади. Уларнинг ўртача ойлик маошлари 3 минг сўмдан кам эмас. Бунинг устига улар учун ҳар куни бепул иссиқ овқат пиширилади. Тўй-ҳашамига, маракасига ёрдам кўрсатилади.

Шу кунларда ота янги режаларини амалга ошириш ниятида юрибди. Яқинда макарон ишлаб чиқарадиган кичик цех сотиб олди. Бу камида яна тўрт киши иш билан таъминланади, деган гап. Цех ишга тушгач бир кунда 500 килограмм макарон тайёрланади. Бундан ташқари эрта-индин Германиядан бир кунда бир тонна ун тортадиган янги тегирмон жиҳозлари келиши кутиляпти.

Уста миришкор Қурбон Хожиевнинг Ўзбекистонда фермерлик ҳаракатини ривожлантиришга ва оммалаштиришга қўшаётган ҳиссаси ҳақида кўп гапларни айтиш мумкин. Фермерлар орасида Қурбон ота биринчилардан Президентимизнинг фахрий ёрлиғи билан тақдирланганининг ўзиёқ фикримизнинг далилидир.

Қурбон отанинг дардлари ҳам кўп. Унинг хўжалиги учун 7 гектар ер жуда кам. Яна жуда бўлмаганда 30 гектар еримиз бўлса соз бўларди, деб ният қилади ота. У шу илтимоси билан кўп жойга мурожаат қилди. Ҳозирча натижа бўлмаяпти. Аммо умидини узган эмас.

Қурбон Хожиев бу йил 70 ёшдан ошдилар. Лекин ҳали бардам, бақувватлар. Меҳнат қилиш бобида манаман деганни бемалол орқада қолдириб кетадилар. Ҳисоб-китоб, иқтисод, қишлоқ хўжалик соҳасидаку, унча-мунча мутахассисларга сўз бермайдилар. Отадаги бу сифатларнинг боиси у доимо изланади, ўрганади, янгиликка интилади. Илғор тажрибаларни илғаб олиб, уни ўзида амалиётга жорий этишга шошилади. Фермерликка ўтишда ҳам шундай йўл тутган эди. Хато қилмаган экан. Фермер — эл юрт маъмурчилигининг фидойиси эканлигига амин бўлди.

Шоюсуф ЮСУФЗОДА.

> **Қишлоқда мулкдорлар синфини шакллантириш, мулк ва ердан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, маҳсулот ишлаб чиқарувчиларнинг моддий манфаатдорлигини таъминлаш, қўшимча иш жойлари ташкил этиш орқали қишлоқ хўжалигида ишловчилар сонини камайтириш ислоҳотларни амалга оширишнинг устивор йўналишлари бўлиши лозим.**
>
> ***Ислом КАРИМОВ.***

ИХЛОС

Бутун қишлоққа таниқли, миришкор деҳқон Абдураҳим ҳожи отанинг ўғли Абдусаттор эсини танигач, далачилик билан бирга техникага ҳам астойдил қизиқди. Ишдан ажралмаган ҳолда Тошкент политехника илмгоҳини тугаллади. Аввалига чилангарлик қилди, сўнг таъмирлаш устахонасига, кейинги йилларда эса автоуловхонага бошчилик қилди. Лекин барибир деҳқончиликка бўлган меҳр устун келди. У фермер бўлишга аҳд қилди. 1995 йилда «Абдураҳимҳожи» фермер хўжалигини, ўғли Абдуазим эса отасининг ҳомийлигида «Йўлдошхўжа» чорвадор фермер хўжалигини ташкил этди. Олий маълумотли мутахассис, ҳам деҳқончилик, ҳам чорвачилик илмидан яхши хабардор қишлоқ йигити Султон Йўлдошев ҳар икки фермер хўжалигида бош ҳисобчи бўлиб ишлай бошлади.

Қисқа вақт ичида катта ишлар қилинди. Ўтган йили бир гектарга яқин майдонда енгил типдаги иссиқхона қурилиб ишга туширилди. Кўрилган тадбирлар туфайли деҳқончилик билан бирга чорвачилик ҳам соф фойда бера бошлади. Бугун биз ота-бола фермерлар эришаётган ютуқлардан кўра кўпроқ ишга халақит бераётган камчиликлар, тўсиқлар ҳақида ёзмоқликни афзал кўрдик.

Кексалар дуога қўл очганларида лўнда қилиб «хотиржамлик, тани-сиҳатлик бўлсин» деб айтадилар. Дарҳақиқат, хотиржам бўлсангиз ишингиз унумли, демакки, даромадингиз ҳам яхши, ҳаётингиз фаровон бўлади. Минг шукрки, фермер бўлиб олгач, ўзимизни анча эркин ҳис қилиб, кўнгилга тугиб қўйган режаларимизни аста-секинлик билан бўлса ҳам амалга оширишга киришдик.

Лекин, очиғини айтадиган бўлсак, ҳали ҳам ишимизга халақит берадиган тўсиқлар тўла-тўкис барҳам топмаган. Бўлар-бўлмас текширишлар, баъзида қўлимизни ишдан совутади. Ўтган йили май ойида юқори текширув идораларидан келишди. Нима гап, дедим, устингиздан хат бор. Кўрсак бўладими? Йўқ. Мумкин эмас. Улар билан адибади айтишиб бўлармиди.

Шундай қилиб, улар хўжалигимизни ков-ков қилишга тушдилар. Барча хат-ҳужжатларни кўтардилар. Ҳар куни ишга бирров келамиз-у, сўнг терговидорасига югурамиз. қани энди тезгина қабул қилишса, соатлаб пойлаймиз, баъзан хуноб бўлиб қайтиб келамиз. Тергов жараёнида қаёқдаги бўлмағур саволларни беришади. Анов куни борганимизда иккита машинага юк ортилган эди. Кимга тегишли эди улар. Расмийлаштирилганмиди, йўқмиди? Ўғлингиз ўқишга ўз кучи билан кирганми ёки йўқми? Хуллас, мен сизга айтадиган бўлсам ўн кунмас-ўн беш кунмас, борингки, бир ой эмас вилоят, туман миқёсидаги ҳуқуқ-тартибот органлари вакиллари тўрт ой давомида «Абдусаттор иши» билан шуғулланишиб, хўжалигимизнинг авра-астарини ағдаришди. Одамлар орасида ҳар хил гап-сўзлар, миш-мишлар кўпайиб кетганини айтмайсизми? Эшитдингизми, Абдусатторнинг «иши» чаппасига кетибди, қамоққа олинармиш. Уйдагилар ҳам хуноб. Нима қиларнингиз, бошингизни оғритиб, тинч ишлаб юрган эдингиз-ку. Абдусаттор ўзидан ўтиб ўзи билиб юрди. Асаблари тамом бўлди. Ҳатто менинг айбим нима, бировдан қарзим бўлмаса, тегишли ҳақларни вақтида тўлаб турган бўлсам, қилиб қўйган харажатларимни тўласинлар-да, мен ишдан кетақолай, деб қўлини ювиб қўлтиққа ҳам уриб қўйди. Лекин ҳақлигига ишонар эди. Шунинг учун қийнов қистовларга дош берди. Қанча текширишмасин, барибир фермерни оёғидан чаладиган далил топишолмади. Ноилож енгилгина жазо беришди, жарима солишди.

— Ҳозир ишлар қандай кетяпти.

— Тўғрисини айтсам, — деди Абдусаттор, — юрагимга қил сиғмай юрган эди. Яқинда бўлиб ўтган Вазирлар Маҳкамасидаги йиғилишдан сўнг кўнглим ёришди. Ҳақиқат бор экан-ку, ниҳоят, биз фермерларни ҳам эндиликда қаттиқ туриб ҳимоя қилишларига ишончим комил бўлди. Энди бор дардларимизни очиқ-ойдин айтсак, бўлаверади. Улар озмунча эмас.

Дейлик, хўжаликка қишлоқ хўжалиги соҳасида фондлар ажратилганда, шу хўжалик ҳудудидаги фермерларга тегишлиси нега алоҳида кўрсатилмайди? Мен бу ўринда газ, сув, электр таъминоти, ем ажратиш ҳақида айтяпман. Фермер бўлганимизда анча эски, ночор техникалардан олган эдик, ҳозир тўкилиб бўлди, ишлатиш қийин кечяпти. Шунинг учун мен истардимки, фермерларга хизмат қиладиган махсус «Агромашсервис» ташкил этилса. Уларнинг техникаси ғоят сифатли, чидамли, ишлатиш учун қулай бўлса, деб орзу қиламан.

Фермер билан банк ўртасидаги муносабатларда ҳам ўзгариш бўлиши керак. Гап шундаки, биз ҳисобимиздаги пулимизга ўзимиз хўжайин бўлолмаймиз. Банкка пулимиз келиб тушса, биз билан бир оғиз маслаҳатлашмай у қарзингизга, бу қарзингизга, у ташкилотга, бу ташкилотга, деб ўтказиб юбораверишади. Биз меҳнат қилиб қўйиб, қуруқ қолаверамиз. Маош учун пул тополмай қийналамиз. Банкдан кредит олишдан эса манфаатдор эмасмиз. Фоизи кўп. Масалан, 1 миллион сўм пул олсак, бир ойликда 37 фоиз тўлаймиз. Ҳисоблайлик, уч ойда банк бизга берган қарзини олиб бўлади. Табиийки, биз бу вақтда қарздан бутунлай узилолмаймиз. Кейин фоизлари яна ошиб бораверади. Шунинг учун банкдан қарз олгимиз келмайди. Қани энди биз фермерларга беш-ўн йил муддатга имтиёзли қарз берилса. «Мадад»дан мадад олиш эса анча қийин бўлиб турипти...

Яна бир гап. Худудимизда ўзимизча қурилиш қилолмаймиз. Албатта, беш-олти ташкилотга учрашиб, рухсат олиш керак.

Янги қурилган иссиқхонага газ келтириш жуда қийин бўлди. Лимит йўқ сенга. Туман газлаштириш идорасига учрашсак, у ердагилар деҳқончилик саноат уюшмасига боринг, деб айтишди, у ердагилар эса яна «тумангаз»га ҳавола қилишди. Бу орада уч-тўрт ой ўтди. Ҳайрият, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» уюшмаси бу сарсонгарчиликларга чек қўйди.

Уюшманинг қатъий талаби билан бизга лимит ажратишди. Йил охиригача иссиқхонамиз салкам икки гектарга етади. Янги ишга тушириладиганига қандай қилиб лимит олсак экан, деб бош қотиряпмиз ҳозирдан. Юрак безиллаб қолган-да. Ишимиз қанча яхши бўлса, фойда ва даромадни қанча кўп олсак халққа яхши-ку. Хўжалигимиз худудидаги маҳалла жамоасига оталиқ ёрдами бериб турибмиз. Ночор, ногиронларни ҳам эсдан чиқармаймиз.

Шу куни Абдусаттор билан узоқ суҳбатлашдик. Унинг режалари кўп. Ҳудуддаги боғроғларни кенгайтирмоқчи. Чорвачилик фермаси ёнида товуқчилик фермаси ташкил этмоқчи. Бефойда ётган ариқ-зовурлардан фойдаланиб, балиқчиликка қўл урмоқчи. Энг муҳими хўжалик ҳудудида бўш ётган, ташландиқ ер ўрнида аҳолига хизмат қиладиган маиший хизмат тармоғини қурмоқчи. Лойиҳаси тайёр. Четдан қурувчи жалб этмайдилар, ўзлари қурадилар...

Тўғриси, мен Тошкент туманидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигида меҳнат қилаётган Абдусаттор ва унинг ҳамкасблари ғайратига, шижоатига, қатъиятлигига қойил қолдим. Уларни матонатли кишилар, деб атагим келади.

Носир РИХСИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати» махсус мухбири.

ТИЛАБОЛДИНИНГ «ДОСТОН»И

БОРЛИҚ оппоқ кўрпага бурканган пайтда далалар ташқаридан келган, деҳқончиликдан бехабар бўлган кишига қандайдир зерикарли, бефайз кўринади. Лекин, ер билан тиллашувчи, умрини шу ишга бағишлаган кишилар учун бу ҳолат файзли, тароватли бўлади. Қор ёпинғичи бўлажак ҳосил учун гаровдир. Унинг остида қолган экин майдонлари қиш уйқусида навбатдаги ҳосил учун барака яратади...

Даласи бошида турган Тилаболдининг кўнглидан шундай фикрлар ўтган бўлса ажаб эмас. У қорга бурканиб ётган токзорларни кўздан кечира бошлади. Айримларининг устига ёпилган хашаклар ёйилиб кетган, ток новдалари очилиб қолган эди. Хашакларни токлар устига ёпиб мустаҳкамлади. Уларни совуққа олдирмаслик керак...

Тилаболди бепоён далаларга меҳр кўзлари билан боқар экан, ота-онаси ёдига тушди. Улар ҳам бутун умрлари давомида қўлларидан кетмон, ток қайчисини қўймай меҳнат қилдилар. Ер чопишди, токзорларни парвариш қилишди, экинлару мевалардан мўл ҳосил етиштириб, Халқобод довруғини оширишга ҳисса қўшишди. Уларнинг касбини уч нафар қиз фарзанддан кейин тилаб олган ўғиллари давом эттирмоқда. Деҳқончилик, соҳибкорлик ота касб. Тилаболди уни эгаллаб кам бўлмаяпти. Халқимиз ота касбини давлат касби деб бежиз айтмаган. Ҳа, ота ҳунарини сидқидилдан ўрганган фарзандлар ҳеч қачон хор бўлмаган, егани олдида, емагани ортида бўлган.

Ота-оналари жамоа хўжалиги аъзолари сифатида ёлланиб ишлашган бўлса, фарзандлар йўриғи бошқача. У ер эгаси, салкам тўрт гектар ер майдонининг соҳиби, бу ерлар унга авлодга мерос қилиб қолдириш билан умрбод фойдаланиш учун берилган. Тилаболди уни сотиб олиб, ўзининг шахсий мулкига айлантирди. Мана, уч йилдан бери деҳқон-фермер, мулкдор. Шу мулкни кўз қорачиғидай сақлашга, умумий кўламини оширишга ҳаракат қилмоқда...

У. Юсупов номли «Халқобод» агрофирмасининг Ватан бўлимидаги экин майдонлари, боғлар, узумзорларнинг анчагина қисми деҳқон-фермерларга тақсимлаб берилди. Бўлимдаги 11 та деҳқон-фермер хўжалиги каби Тилаболди Раҳимов оиласига ҳам 3,64 гектар ер ажратиб берилди. Унинг 1,2 гектари майдон бўлиб, қолгани узумзор эди.

— Оиламиз чекига тушган ер деярли ташландиқ ҳолда эди, — дейди фермер. — Айниқса, токзорлар қаровсиз қолган бўлиб, кўпчилик узум туплари қуриб қолганди. Биз оила аъзолари боғни қайтадан тикладик, қуриб қолган токларни янгилари билан алмаштирдик. Бағазлар ўрнатдик. Ток новдаларини боғлаш учун сим тортдик. 1994 йилдан ҳақиқий ер эгаси сифатида далага чиқдик. Эрта баҳордан кеч кузгача унинг боғрида бўлдик...

Тилаболди оиласи ҳам бошқа деҳқон-фермерлар каби ўз «ёғига ўзи қоврила» бошлади. Ҳаммасига ўзи балогардон бўлиб қолди. Иш ҳаддан ташқари кўпайиб кетганда қўшни фермерлардан ёрдам сўрашга мажбур бўлинди. Шундай қилиб, деҳқон хўжаликлари бир-бирларига ҳамкор, кўмакдош бўлиб қолдилар. Бир-бирларидан ёрдам қўлини аяшмаяпти.

Фермер мустақил ишлашга ўтганидан бери ўзи етиштириб топширган маҳсулотлари ҳақини бирор йил ҳам тўла ололмаяпти. Ҳатто бундан уч йил илгари ундан узум ва бошқа маҳсулотларни харид қилган мижозлар ҳамон қарзларини узмаганлар. Чунончи республикамиз пойтахтидаги Яккасарой тумани улгуржи-чакана мева-сабзавот корхонасининг 3-омбори, Қуйичирчиқдаги хўжалик ҳисобидаги савдо-харид қилиш пункти шулар жумласидандир. Улар фермердан салкам 20 минг сўм қарзлар. Бу пуллар ўша вақтда анча қадрли эди. Орадан уч йил ўтди. Демак, улар ўз харид кучини анча йўқотди. Бу ҳам фермерга зарардир.

Т. Раҳимов афсус-надомат билан қайд қилганидек, қарздорлар сони камайиш ўрнига кўпайиб бормоқда. Бу фермер хўжалигининг иқтисодий аҳволига салбий таъсир қилмоқда, албатта. Шунга қарамай маҳсулот етиштириш ва олинаётган даромад ҳажми йил сайин ошяпти. 1995 йилда 65 минг сўмлик узум, карам, сабзи мижозларга етказиб берилган бўлса, ўтган йили 100 минг сўмликдан ортиқроқ даромад қилинди. Унинг деярли ярмини соф фойда ташкил этди. Бироқ бу билан фермернинг ташвиши камаймади. Чунки, бугунги кунга келиб унга тўланмаган маблағ ҳажми 100 минг сўмдан ошиб кетди. Биргина «Халқобод» шароб заводи фермерга топширган узум ҳақининг 85 минг сўмини шу вақтгача бергани йўқ.

— Айрим ҳолларда биз учун умуман керак бўлмайдиган буюмлар беришади қарзлари ўрнига, — дейди ташвиш билан фермер. — Масалан, консерва заводи нақд пул ўрнига ҳар бири 20 килограммли беш қути маргарин берди. Унинг ҳар бир килограммини 70 сўмдан олишга мажбур бўлдик, ҳарна унгани эди. Лекин ҳаммасини рўзғорга ишлатиб бўлмасди. Шунинг учун ҳар килограммини 20 сўмдан арзонига сотиб юбордик. Унинг ўзидан 2 минг сўм зарар кўрдик. Уйимизга «Москвич» енгил автомашинаси учун эҳтиёт қисмлар ҳам шу йўл билан келиб қолди. Улар икки йилдан бери занг босиб ётибди.

Фермер ўтган йил баҳорда экин-тикин ишларини бошлаб юбориш учун пулдан қийналиб қолди. Қарзлар унмади, уларни тўлашни пайсалга солавердилар. Кўкламги ишларнинг вақти эса ўтиб борарди. Уни кечиктиришга асло йўл қўйиб бўлмасди. Нима қилиш керак? Уйда эса соғин сигирдан бошқа нарса йўқ эди. Уни сотишга мажбур бўлдилар. Тушган пулга минерал ва органик ўғитлар харид қилинди, қишлоқ хўжалик механизмлари ёлланди.

— Деҳқон-фермер хўжаликларини қийнаётган яна бир муаммо бор, — дейди Тилаболди Раҳимов. — У ҳам бўлса, қишлоқ хўжалигининг турли техника воситаларини ишлатиш масаласидир. Бўлимимиздаги барча фермерларнинг бирорта, ҳатто, оддий техникаси ҳам йўқ. Чунки, ҳозирча уларни сотиб олиш имкониятига эга эмасмиз. Бунинг учун анчагина маблағ керак бўлади. Кейинчалик биргалашиб олишни режалаштираяпмиз. Қишлоқ хўжалиги техникасини ёллаб ишлатишимиз мумкин.

«Чорвасервис» ташкилоти бу ишда бизга ёрдам бериши керак. Лекин унинг ёрдамини сезмаяпмиз. Зарур техникани ижарага олиб ишлатиш ниҳоятда мушкул. Уларга мурожаат қилсангиз йўқ дейишмайди, икки-уч ойдан кейин ажратишлари мумкинлигини айтишади, пайсалга солишади. Айтинг-чи, айниқса, деҳқончиликда бугунги ишни эртага қолдириб бўладими? Албатта, бўлмайди. Агротехника тадбирлари вақтида қилинмаса фойдаси кам бўлади. «Чорвасервис» фермер хўжаликларига қайишмаяпти. У жамоа хўжаликларидан ортмаяпти. Шунинг учун бу ташкилотни бошқачароқ тузиш керакмикан, деган фикр туғилмоқда. У бизга ҳам истаган пайтимизда ҳеч пайсалга солмай техника воситалари ажратадиган бўлиши лозим.

«Достон» фермер-деҳқон хўжалиги раҳбари ўз тажрибасидан келиб чиқиб, қишлоқ хўжалигида янгилик бўлган бундай тузилмаларнинг оёққа туриши ва ривожланишига тўсқинлик қилаётган бошқа муаммолар ҳақида ҳам куюнчаклик билан гапирди. Келгусида амалга оширишни мўлжаллаб қўйган режалари билан ўртоқлашди. Чунончи, хўжалик ҳузурида чорвачиликни йўлга қўйиш, кейинчалик имконият бўлиши билан иссиқхона барпо этиш ва бошқа шу каби тадбирларни рўёбга чиқариш нияти борлигини айтди. Ҳозирча бу унинг орзуси. Шу орзусига эришишига биз ҳам тилакдош эканлигимизни изҳор қиламиз.

Мирсобир МИРҲАМИДОВ.

РИВОЖИНИНГ ДАРҒАЛАРИ

ХОНАДОНДА ҲАЁТ ҚАЙНАЙДИ

Қиш охирлаб қолган кунларда, қуёш мўралади дегунча, унинг заррин нурлари Янтоқсойдаги юпқа қор қатламлари узра ўтиб, эндигина ниш уриб келаётган майсаларга дармон бағишлайди. Офтоб тафтидан баҳраманд бўлган далалар аста-секин оппоқ чойшабларини бағирларига яширадилару, борлиққа юз очадилар. Фақат, баланд, паст тепаликларнинг терскай жойларида осонликча «таслим» бўлишни истамаган қор лахтакларигина бу фаслнинг ҳали умидвор нафасидан дарак беради.

Рости, Нуриддин болалигида адирлар оша ўртоқлари билан ўйнаб юрган кезларида, гоҳо мактаб муаллимлари саёҳатлар уюштирган чоғларда табиатнинг бу чизгиларига эътибор бермаган. Энди қўй-қўзилари, молларини ана шу ҳудудларда яйратар экан, беғубор осмондаги булут увадаларининг оҳиста сузиши ҳам, заминдан бош кўтарган турфа гиёҳларнинг ўсиб, ўзгариб бориши ҳам унинг нигоҳидан четда қолмайди. Дилига улар қандайдир сокинлик бағишлайди. Бора-бора бу ором фермерликнинг беҳаловат ташвишлари билан уйғунлашиб кетади-ю, уни ҳаёлот оламига етаклайди...

Нуриддин Каримов ҳам пахтакор, ҳам чорвадор фермер бўлишидан аввал, кўпни кўрган, суяги меҳнатда қотган, 10 йилдан кўпроқ оддий кетмончи, 37 йил бригада бошлиғи бўлиб ишлаган отаси билан батафсил маслаҳатлашиб олди.

— Яхши, ўйлабсан, — деди Абдували ака уни обдон тинглагач, — хўжаликка кўп йиллар меҳнатим сингди, сен ҳам дала ишларида бўлдинг, қолаверса, раисимиз ҳозирги талабни тушунадиган йигит. Ер сўраб ариза ёзсанг, қўллаб-қувватлаши тайин. Ака-укаларинг бўш вақтларида ёнингга киришади. Мен ҳам қараб ўтирмайман...

Отанинг далда берувчи сўзларидан Нуриддиннинг яна руҳи кўтарилди. Шу суҳбатдан бир неча кун ўтгач, «Янги тўлқин» жамоа хўжалиги раиси Ёқуб Дарҳонбоев ҳузурига ариза билан кирди.

— Хабарим бор, — деди хўжалик раҳбари Нурддинни самимий қаршилаб, аризасини ўқиб чиққач, — кеча отахонни йўлда учратган эдим, ҳамма гапни айтдилар, аризангни бошқарувда кўриб чиқамиз. Далага меҳр қўйган бу оилага ер ажратиш учун ўзим иккала қўлимни кўтараман. Бунинг устига сенинг деҳқончиликдан яхши хабаринг бор. Билимча, қишлоқ-хўжалик техникумини ҳам битириб олдинг, тўғрими?

— Ҳа, шундай бўлди, — деди Нуриддин раиснинг гапларидан кайфияти кўтарилиб.

Яна бир оз давом этган суҳбатдан сўнг Н. Каримов раҳбар хонасидан ҳайрлашиб чиқди.

Бошқарув йиғилишида Нуриддиннинг фермер бўлишига ҳеч ким эътироз билдирмади. Чунки, Абдували ака оиласида вояга етган 8 ўғил, 4 нафар қизнинг тақдири ёшликданоқ дала билан боғлиқ бўлганлигини, ота доңгдор пахтакор сифатида нафақат Ўртачирчиқ туманида, балки вилоятда ҳам танилганлигини ҳамма биларди.

Нуриддин «Дўстлик» деҳқон-фермер хўжалиги бошлиғи, хонадондагилар унинг аъзоси бўлган 1994 йили жамоа хўжалиги ажратиб берган ўн гектар майдонга ерни қувватлантириш мақсадида маккажўхори, беда экилди. Фермернинг қўйлари ва қора моллари учун озуқа базасини мустаҳкамлаш зарур эди.

Сўнгги йилда кузда ҳайдалиб, маҳаллий ўғитга тўйдирилган ернинг 4 гектарига пахта экилди ва кузда унинг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил олинди. Қолган майдонда яна беда, маккажўхори етиштирилди.

Дастлаб, еттитагина қорамол, бир нечтагина қўй билан иш бошлаган фермернинг банкдаги ҳисоб рақамига пул туша бошлади. Ўтган йили эса Нуриддин 28 қўй, 2 от, 23 қора молнинг эгаси, 4 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 42,2 центнердан пахта етиштирган пахтакор-фермер сифатида туманда катта иззат-икромга сазовор бўлди. Ҳисоб рақамида эса энди янги техника сотиб олишга қудрати етадиган даражада маблағ жамғарилди.

Ана шу жараёнларни бир-бир ҳаёлидан ўтказаётган Нуриддин вақт тушга яқинлашганини ҳам сезмай қолган эди.

— Ўғлим, энди қўйларингни қўраларга қайтара қол, сув берадиган пайт бўлиб қолди. Молларни ҳайдашга мен ҳам қарашиб юбораман, ҳадемай мактабдан Сайриддин, Лутфиддинлар ҳам келиб қолишади. Хашакни улар майдалаб беришади, ўзингни чарчатиб қўйма, болам.

Нуриддин ҳеч қачон тиниб-тинчимайдиган, серғайрат, ёши ҳам 73 ни қоралаб қолган отасига меҳр билан тикилди. Кейин мулойим овозда:

— Бекор овора бўлибсиз, дада, ўзим ҳам ҳозир ҳайдаб бормоқчи эдим, — деди.

Абдували ота ўғлининг ҳар сафар астойдил меҳрибончилик билан айтадиган бундай сўзларини эшитганида дили ўзгача тўлқинланиб кетади. Умр йўлдоши Тиллахон ая билан бир-биридан қобил, меҳнатсевар фарзандлар тарбиялаганидан кўнгли тоғдек кўтарилади. Айниқса, Нуриддиннинг ерга, чорвага меҳр қўйганлиги унга ҳузур бағишлайди.

Н. Каримов бир йилдаёқ «оёққа турди», 1995 йили 600 килограмм гўшт топширган бўлса, ўтган йили бу кўрсатгич бир тоннадан ошиб кетди. Шу кунларда яна гўштга топшириладиган бир қатор новвослари етилиб бормоқда. Айниқса, фермернинг ҳар гектар майдондан 42,2 центнердан пахта етиштиргани тумандаги мутахассисларни ҳам қойил қолдирди.

Одатда биз мухбирлар, шунақа юқори ҳосил олганлар билан мулоқотда бўлар эканмиз, ютуқлар сир-асрори ҳақида сўраб суриштирамиз.

— Битта сири бор, — деди Нуриддин шундай саволимизга жавоб қилар экан, — у ҳам бўлса меҳнат ва меҳнат.

Кейин пахтачилик борасида устози дадаси эканлиги, кўчатларни бут сақлаш, ягана, озиқлантириш, суғориш, чеканка пайтларида доимо у билан маслаҳатлашиб туриши ҳақида гапириб берди.

Шунингдек, Нуриддин жамоа хўжалиги бошқаруви пахта, ғалла ҳосилини йиғиб олишда ҳамиша ёрдам бериб туришини алоҳида қайд қилди. Фермер ўтган йили 2 гектар ғалла майдонидан 45 центнердан ҳосил йиғиб олди. Ана шу жараёнда хўжалик фермерга комбайнлари билан ёрдам кўрсатди.

— Истасанг яна экин майдонингни кенгайтир, ишнинг уддасидан чиққан одамга ҳеч қаршилик йўқ, — деб раис Нуриддинни кўп бора руҳлантириб турди.

— Фермерликда муаммолар кўп бўлса керак ёки ҳамма ишлар силлиқ кетаверадими, — сўрадик Н. Каримовдан.

У сигирлардан соғиб олинаётган сутни топширишда мушкуллик мавжудлиги ҳақида гапириб, фермер маҳсулотини марказлашган услубда йиғиб олинса, яхши бўлар эди, деган истакни билдирди. Иккинчи муаммо — фермерга толанинг пули вақтида берилмаслигидадир, — деди у.

— Тўғри, Янгийўл ёғ заводи толамиз ҳисобидан ҳар йили 500-600 килограммдан пахта ёғи, чорвага ем,

рўзғоримизга совун беряпти, — дейди Нуриддин, — лекин, нақд пул берилса, турмушимиз янада яхшиланган, чорва бош сони янада ошган бўларди.

Фермерлар учун ўта муҳим ҳисобланган бир масала икки йил бурун туманда ҳал этилди. Эндиликда хўжалик ҳисобидаги ветеринария врачи чорвадор фермерлар молларини назорат қилиб бормоқда.

Айни пайтда, Нуриддин Каримовнинг айтишича, фермерлар фаолиятида ҳам турли туман-қоғозлар, ҳисоб-китоб ишлари кўп экан. Ана шуни эътиборга олиб, у туман бўйича фермерларга ёрдам берадиган ҳисобчи лавозимини ҳам жорий этиш тарафдори.

Отасининг таъбирига кўра, ҳам чорвадорлик, ҳам пахтакорлик борасида астойдил ишлаётган Нуриддин билан хайрлашиш олдидан, унинг фермасини айландик. Моллар ётадиган жойлар ораста, новвос, қўйлар дуркун ва вазни салмоқли, совлиқлар атрофларида икки-уч кунлик жунлари жингалак қўзичоқлар, бир неча қора-ола зотли бузоқчалар сакраб-сакраб яйрашяпти. Фермер уларга завқ билан тикилади. Келинлар челакларни кўтарганларича сигирларни соғиб олиш учун отланадилар. Отахоннинг набиралари Сайриддин, Лутфиддинлар хашак майдалашга киришадилар, хуллас, хонадонда ҳаёт қайнайди. Биз эса, мулк ўз эгасини топганини кўриб, ўзимизда йўқ қувонамиз. Дилимиздан Нуриддинга ўхшаган, элим деб, юртим деб ёниб яшаётган жонкуярлар кўпайса, деган ширин хаёллар кечади.

Саидвали ҲАСАНОВ.

МАҚСАДГА ЕТМАЙМИЗ ҚАЙТА ИШЛОВСИЗ

Халқ хўжалигида нима кўп — тармоқ кўп. Уларнинг ҳаммаси мутаносиб ривожланган тақдирдагина умумий юксалишга эришилади. Луб саноати ҳам ана шундай ўзига хос соҳалардан биридир. Лубчиликнинг ҳам ўз дарғалари бор. Рустам Бўтаев ана шундай мутахассислар сирасига киради.

Рустам ака ҳақида гап кетганда, ҳамқишлоқлари уни «лубзорда туғилиб, лубзорда ўсган» деб таърифлашади. Бу гап замирида ўзига яраша маъно бор. Оталари тракторчи Мустафо ака, дала «бекаси» Салтанат аялар этагини тутган ёш йигитча болалигиданоқ луб экини билан тиллашгани боис бу «гиёҳ»га меҳр қўйди. Шунинг учун ҳам у бутун умрини ана шу антиқа ўсимликнинг «сир-асрорлари»ни билишга сарфлади.

Олий ўқув юртини битирганидан сўнг Рустам Бўтаев ўз фаолиятини Тошовул луб заводида бошлади. Ҳеч нарса вақт ўтмай у бош муҳандис бўлди. Шундан сўнг кўп йиллар Кетмонтепа, Жумабозор ва Уяли луб заводларида раҳбарлик лавозимларида ишлади.

Р. Бўтаевнинг ўзига хос ҳаётий фалсафаси бор. Касбга меҳр, халқ ташвиши билан яшаш, давлат манфаатларига виждонан ёндошмоқлик фазилатлари унга иззат-ҳурмат келтирди. Кунлар кетидан кунлар, ойлар кетидан ойлар ўтди, лекин, Рустам изланишда, янги-янги тажрибаларни ишлаб чиқаришга жорий этишдан толмади. Шунинг учун бўлса керак, ўзи меҳнат қилган қатор корхоналарни оз фурсат ичида пешқадамлар сафига қўшишга муваффақ бўлиб келди.

Касбга меҳр, дедик. Бу оддий гапга ўхшайди. Лекин, ўз касбининг бутун моҳиятини борлиғича эгалламаган мутахассис ҳеч қачон оғизга тушмаган. Р. Бўтаев Қўрғонча луб заводига келганда ҳам шундай бўлди. Завод ўта қолоқ, ишлаб чиқариш суръатлари суст, ишчилар ҳаётида ҳаловат йўқ эди. Моҳир мутахассис ҳамма ишни корхонадаги ишлаб чиқариш механизмларини такомиллаштиришдан бошлади. Натижада қисқа вақт ичида корхона қаддини тиклаб олди.

Халқ ташвиши билан яшамоқ, дедик. Дастлабки пайтларда Қўрғонча атрофидаги одамлар хонадонига газ келмаганлигини эшитиб, Р. Бўтаев ҳайрон бўлди. Кечаси-ю, кундузи энди у мана шу муаммо устида ўйлай бошлади. Тахминан ўттиз йиллар давомида ҳал бўлмаётган ишга қўл урар экан, Рустам бу борадаги қийинчиликлар моҳиятини «ипидан игнасигача» ўрганиб чиқди. Ишчилар қўрғонига ҳамда заводга, албатта, «зангори олов» олиб келишни ўз олдига бош мақсад қилиб қўйди. Лозим ҳужжатлар тахт қилинди. У бормаган газга даҳлдор ташкилот қолмади. Иш юришмаган пайтларда эса тушкунликка тушмади. Ниҳоят қилинган катта саъи-ҳаракат ўз натижасини берди. Ишчилар қўрғонига, луб корхонасига газ келди. Ҳамюртлари қувончига шерик бўлган Рустам ўша кезларда «Мен учун эл қувончидан ҳам каттароқ мукофот йўқ» деб айтди.

Давлат манфаатларига виждонан ёндошиш, дедик. Бу маслак замирида ҳам астойдиллик, куйиб-ёниб яшамоқлик, бошланган ишни охирига етказмоқлик, раҳбарлик масъулиятини сезиш каби хислатлар ётади. Тошкент тўқимачилик ва енгил саноати олийгоҳи проректори, техника фанлари доктори, профессор Азимжон Парпиев бир суҳбатда «Рустамжон луб саноати учун туғилган», деб бежиз айтмаган эди. Орадан кўп йиллар ўтишига қарамай Жумабозор, Уяли, Тошовул, Кетмонтепа луб заводлари ишчилари, мутахассислари Р. Бўтаевни бот-бот яхши маънода эслаб турадилар. Шунинг учун бўлса керак, унинг хонадонидан илгари ишлаб кетган корхоналари ишчилари ва мутахассисларининг қадами ҳанузгача узилмайди.

Сўнгги йиллар халқ хўжалигининг барча соҳалари каби лубчиликка ҳам ўз таъсирини ўтказди. Бозор муносабатларига ўтиш тамойиллари раҳбарлардан янгича бир вазиятда, ишнинг кўзини билиб меҳнат қилишликни тақозо этди. Р. Бўтаев Қўрғонча луб заводида яхши кўрсаткичларга эришиш калити — ишлаб чиқаришни, меҳнат жараёнларини қайта ташкил этишликда эканлигини дарҳол пайқаган эди. Шунинг учун ҳам у тўқсонинчи йилларнинг бошларидаёқ «бошқача қадам» ташлай бошлади. Дастгоҳлар такомиллаштирилди. Меҳнат унумдорлигининг пасайишига йўл қўйилмади. Ишчиларни ижтимоий жиҳатдан муҳофаза этиш масалалари ҳамиша — ҳамрўз унинг диққат марказида бўлди. Бугунги кунда ҳам Рустам Бўтаев Қуйичирчиқ туман кенгаши депутати, ўз соҳасининг билимдони сифатида катта ташкилий ишларни амалга оширмоқда. Айниқса, ободончилик масалаларига алоҳида эътибор қаратмоқда.

Халқ қадим замонлардан буён сув чиқариб, она заминни обод этган, кўчат ўтказиб, боғу-бўстон яратган, йўллар қуриб, қишлоқ ва шаҳарларни бир-бири билан боғлаган, ўзини эл хизматига бахшида этган инсонларни эъзозлаб келган. Одамлар кунига яраш, уларнинг оғирини енгил қилиш, йироғини яқинлаштириш каби ишлар савобли амаллар қаторига киритилганлиги бежиз эмас. Тадбиркор, ишнинг кўзини биладиган мутахассис, ўз соҳасининг билимдони бўлган Рустам Бўтаев ҳам олижаноб бунёдкорликларга даҳлдорлиги билан ҳар қанча фахрланса арзийди.

27 январь куни бўлиб ўтган Вазирлар Маҳкамасининг йиғилишида юртбошимиз мажлис аҳли эътиборини маҳсулот етиштирувчи хўжаликлар билан қайта ишловчи корхоналар ўртасидаги алоқаларни ривожлантиришга яна бир бор қаратди. Унда далаларда бор қилинган хом ашёлардан тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш жараёнларини такомиллаштириш ўта муҳим вазифа эканлиги таъкидланди. Бу ҳолат Қўрғонча луб заводи жамоасига жуда маъқул тушди. Айни кунларда улар ўз раҳбарлари бошчилигида аввал бошланган сернаф тадбирларни охирига етказиш, бундан буён адо этилиши лозим бўладиган ишларни маромли изга солиб юбориш, лубкор хўжаликлар ва фермерлар билан ҳамкорликни самарали йўлга қўйиш борасида саъй-ҳаракат кўрсатмоқдалар. Чунки, 1997 йилнинг инсон манфаатлари йили деб эълон қилинганлиги ана шундай қадамлар қўйишни тақозо этмоқда.

Ҳанифа ЗОКИРОВА,
Холмурод АЛЛАНАЗАРОВ.

Қишлоқда мулкий муносабатларни кўп тармоқли иқтисодиёт талаблари асосида шакллантириш ҳамда юқорида баён этилган муаммоларни ҳал этишга қаратилган чора-тадбирлар қишлоқда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг устивор йўналиши деб ҳисоблансин.

(Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Республика қишлоқ хўжалигида ислоҳотларнинг бориши ва 1997 йилдаги асосий вазифалар тўғрисида»ги қароридан).

УЧ ОҒАЙНИ БОТИРЛАР

Чиноздаги «Гулзоробод» жамоа хўжалигида бу уч-оғайни ботирларни ҳамма танийди. Уларнинг учови ҳам олий маълумотли. Мирсодиқ тўқимачилик институтини, Абдураҳаим халқ хўжалиги институтини, Алишер эса Тошкент Давлат университетини битирган. Аммо, уларнинг касб-корлари ҳар хил бўлгани билан меҳрлари тушган бир соҳа — чорвачилик оға-иниларнинг бошини бир ерга бириктирди. Улар фермерликни танладилар. Бу касб уч оға-инини соҳанинг энг кўзга кўринган мутахассисларига айлантирди. Яқинда мухбиримиз ушбу хусусий ферманинг раҳбари, ўртанча ботир Абдураҳим Абдукаримов билан суҳбатлашди.

— Фермер хўжаликлари қишлоқда изчиллик билан амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг энг сара меваси бўлди. Бугун улар халқ турмушини фаровон қилиш йўлида ўзининг аниқ ва мустаҳкам ўрнини топиб олдилар. Яқинда Вазирлар Маҳкамасида бўлган йиғилишда ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, асосий эътиборни деҳқон-фермер хўжаликларининг оёққа мустаҳкам туриб олишларига қаратиш ва уларга барча зарур ёрдамни кўрсатиш масаласи кўтарилди. Сизнинг шу ҳақдаги фикрларингиз?

— Вазирлар Маҳкамасининг республикамиз Президенти Ислом Каримов раислигида ўтган бу йиғилишини телевизордан диққат билан кўрдим, газеталардан ўқидим. Унда кўтарилган масалаларнинг мағзини бирмабир чақишга ҳаракат қилдим.

Йиғилишда, айниқса, фермерлар фаолиятини тубдан ўзгартириб юбориш имконини берадиган масалалар кун тартибига қўйилганлиги айни дилимиздаги гап бўлди. Мана, ўзимиздан мисол, «Гулзоробод» жамоа хўжалиги бошқаруви икки йил олдин чорвачилик фермасидаги молларни уч қисмга бўлиб, «Чашма», «Ўктам» ва «Абдураҳим» хусусий фермаларига сотган эди. Бизнинг чекимизга 50 бош қорамол ва шунга яраша экин майдонлари тегди. Ўтган икки йилда уларни анча кўпайтирдик. Чорва моллари сони эндиликда 160 бошга, сигирлар 80 бошга етган. Булардан ташқари 50 бош қўй ва олти бош от ҳам сотиб олдик.

Илгари чорва моллари жамоа хўжалиги ихтиёрида эканлигида ҳар бош сигирдан 2,5 минг килограммдан сут соғиб олинган бўлса, биз бу миқдорни уч минг килограммга етказишга эришдик. Ўтган йили 160 тонна ёғлиқ сутни тайёрлов ташкилотига сотдик. Даромадимиз ҳам чакки бўлмади. Бултур хўжаликдан олган 1,5 миллион сўмлик қарзнинг 300 минг сўмини тўладик. Ферма ходимларига ҳар ойда 1,5—3 минг сўмдан иш ҳақини ойма-ой вақтида бериб боряпмиз.

Келгусида фермадаги барча чорва молларини зотдор ва сермаҳсул молларга алмаштиришни режалаштирганмиз. Бунинг учун «Бизнес—фонд»дан 2 миллион сўм қарз олмоқчимиз. Ҳужжатлар эса расмийлаштирилган. Бу режа шу йилдан бошлаб амалга оширилади.

— Жамоа хўжалиги ферманинг оёққа туриб олиши учун қандай ёрдам кўрсатяпти?

— Бу жиҳатдан гап йўқ. Хўжалик бошқаруви пахта режасини бажарганлиги ҳисобига оладиган кунжара ва шелухаларни ҳар уччала хусусий фермер хўжалигига моллар бош сонига қараб тақсимлаб беряпти. Ўтган йили 45 тонна кунжара ва 35 тонна шелуха олган бўлсак, бу йил уларнинг миқдори анча кўпаяди. Чунки жамоа хўжалиги ўтган йили режадан ташқари пахта топширган эди-да. Аммо ўрни келганида шу соҳадаги дардимизни ҳам айтиб олай. Жамоа хўжалиги ўзига тегишли чигитни Янгийўлдаги ёғ-мой комбинатига топширади. Корхона хом ашёни икки қўллаб қабул қилиб олади-ю, аммо тегишли кунжара ва шелухани беришга навбат келганида эса ўзини ҳар маҳомга солади. Шунинг учун ҳам ўтган йили олишимиз лозим бўлган миқдордаги кунжара ва шелухани ҳалиҳамон тўла ундиролганимиз йўқ. Бунинг устига корхонада «чанги кўтарилмасин» деган мақсаддами: шелухани хўб сувлашади, тиркамадан чакиллаб сув оқмаса ҳисоб эмас. Қўлга олсанг жиққа ҳўл.

— Боягина дардимиз кўп, деяётган эдингиз. Қандай дардлар?

— Мен гапирмай, сиз эшитманг. Айтаверса гап кўп. Мана, масалан, фермерга ажратилган ер майдонини олинг. Илгари чорва жамоа хўжалиги қўлида бўлганида ҳар бир шартли қорамол ҳисобига бир гектардан, жами 200 гектар ер ажратилган эди. Бизга эса ҳар бир шартли қорамол ҳисобига 45 сотихдан — 80 гектар майдон беришди. Чорвани ривожлантираман, деган одамга бу ер торлик қилади. Чунки ем-хашакни ўзимиз етиштиришимиз керак. Бу биринчи муаммо. Яна бир дардимиз шуки, етиштирган тайёр маҳсулотимизни сотишга қийналяпмиз. Бозорда ҳар бир килограмм сутнинг нархи 25 сўм. Тайёрлов ташкилоти эса биздан 18 сўмдан сотиб олади. Шунда ҳам нақдга эмас, балки насияга. Пулимизни керак пайтида ололмаймиз.

Энди техника масаласига келсак. Жамоа хўжалиги бизга эски, ишлашдан кўра кўпроқ таъмирлашни кутадиган тракторларни берган. Уларни ямаб-яскаб ишлатайлик десак, эҳтиёт қисмларнинг нархи осмонда. Шу жиҳатдан Вазирлар Маҳкамаси йиғилишида жуда ҳам тўғри масала кўтарилди. Машина-техника паркларини ташкил этиш учун айни давр келди. Ёки ўта кучли «Кейс» комбайни, «Магнум» тракторларини сотиб олишимиз лозим. Бунинг учун битта хусусий ферманинг қўли қисқалик қилади. Уччала фермер жамоа хўжалиги билан бирлашиб, харажатни кўтарсаккина янги техникали бўлиш мумкин. Яна ҳам тўғрироғи — кредит бериш масаласини тўғри ҳал қилиш зарур. Негаки, давлатдан қарз олмасдан туриб, хусусий фермер хўжалиги қаддини тиклаб бўлмайди.

Биз — фермерлар учрашиб қолганимизда тилга олинадиган энг катта муаммолардан бири — минерал ўғитлар ва нефть маҳсулотлари масаласи бўлади. Маълумки, минерал ўғитсиз деҳқончилик қилиш қийин. Беда аммофос сепилсагина яхши ҳосил беради. Бироқ ҳар бир килограмм аммофоснинг нархи 13 сўм бўлса, боя айтганимдай сутнинг ҳар бир килограммини 18 сўмдан сотяпмиз. Ўртадаги фарққа эътибор беринг-а. Шундай бўлгач, беданинг, пировардида эса сутнинг таннархи нега қимматга тушаётганини ўйлайсизми? Бундан ташқари бир килограмм сутнинг пулига бир килограмм солярка келяпти, у ҳам 18 сўм. Техникасиз иш битмайди. Бироқ техникани қанча кўп ишлатсак харажат ҳам шунча кўпаяди. Техника, электр энергия, ёнилғи, ўғит нархи бунчалик осмонга чиқиб кетса, интенсив технологияга қандай қилиб ўтиш мумкин?

Инсон орзу-умид билан яшайди. Бизнинг ҳам орзуимиз бор. Келгусида яхши технология билан қуролланган сутни қайта ишлайдиган цех қуришни ўйлайман. Аммо энг яхши деб ҳисобланган Германиянинг технологияси 63 минг доллар туради. Бунга эса кечирасизу, қўлимиз қисқалик қилади. Агар қўшни фермер хўжаликлари ва жамоа хўжалиги бирлашсак-чи, бунинг йўриғи бошқа. Тўртовлон тугал бўлса, унмаганни ундирар, деган мақол бор. Ҳар ҳолда яхши ният — ярим мол. Балки бир-икки йилдан сўнг бу орзуимизга ҳам эришармиз.

Суҳбатни «Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири Рафиқ ТУРСУНОВ ёзиб олди.

ПАРКЕНТНИНГ ИШОНГАН ТОҒЛАРИ

Деҳқончилик учун нособ ҳисобланган сувсиз тепаликлар бағрини обод қилаётган фермер Акбариддин СОДИҚОВ билан мулоқот

— Акбариддин ака, сиз фермер хўжалиги ташкил этиш ҳаракати билан юрган кезларингизда Танбалак деб аталган сувсиз тепаликдан жой таклиф этилган экан. Агар баъзиларга ўхшаб талашиб-тортишганингизда эҳтимол бошқа тузукроқ жойдан ҳам ер тегиши мумкин эди. Лекин сиз ундай қилмабсиз. Айтинг-чи, мана шу тақдир тепаликни обод қилишга қандай кўзингиз етди?

— Ўзингиз биласиз, бизнинг заминимизда гиёҳ унмайдиган ернинг ўзи йўқ, синглим. Бу юртнинг тоши ҳам бойлик, тупроғи ҳам... Фақат озгина меҳнат, хоҳиш ва ирода керак! Қолаверса, атрофи тоғлар билан ўралган Танбалакда ҳам аввалдан ота-боболаримиз яшаб келишган, деҳқончилик, чорвачилик билан шуғулланишган. Наҳотки кейин-кейин ҳеч ким қарамай қўйган ерларни биз обод қилолмасак?! Ана шуларни ўйлаб, тепаликдаги 1,5 гектар ерни таваккалига олдим! Бундоқ атрофни айланиб чиқсам, бир неча километр наридан ўтадиган каналдан сув олиб чиқса бўладиган... Елиб-югуриб керакли трубаларни топдим, уларни тахминий сув йўлига ётқиздим. Аввалига менинг бу ҳаракатимни унчалик маъқулламаганлар ҳам бўлди. Лекин ишонасизми, менинг бахтимга Танбалакка сув келди!.. Ана шундан кейин асосий мақсадга — кичикроқ бўлса ҳам чорвачилик фермаси ташкил этишга киришдим. Дастлаб, оқибати қандай бўларкин, деб давлатдан бир сўм ҳам қарз олмадим. Оиламиз кучи билан ферманинг қўлбола биносини тикладик. Уни кўпроқ оддий бостирмага ўхшатса ҳам бўлади... Ана шу ерда мол боқиб, кўпайтирдик. Оиламиз билан тиним билмай ишладик. Чунки орият ёмон нарса-да. Фалончи фермер бўламан деб ишни эплаёлмабди, деган сўзни эшитгандан кўра... Хуллас, ҳаракатларимиз аста-секин самара бера бошлади. Обдон семирган молларни гўштга топширдик. Қўлимиз даромад кўра бошлагач, бошқа ёш моллар сотиб олиб, уларнинг сонини кўпайтирдик. Ҳозир мана шу жойда камида 100 бош қорамолни парваришлашга мўлжалланган ҳақиқий ферма биносини қуриш ишларини бошлаб юборганмиз. Қолган ерларни мевали боғ қилдим. Ҳадемай ҳосилга киради... Ўтган йили ўзимнинг имкониятларимни ҳисоблаб чиқиб, туман ҳокимлиги ёрдамида яна 11 гектар қўшимча ер олдим. Унинг ҳаммасига буғдой экандим. Ҳосили чакки бўлмади. Жами 36 тонна буғдой олдим. Режага кўра, шунинг 15 тоннасини давлатга топширган бўлсам, қолгани рўзғорга, фермер хўжалигимизни ривожлантириш ишларига яраб турибди. Энг муҳими, бу ерларга сув келгач, атрофимизга одамлар келиб, тошли тепаликлар бағрини чинакамига жаннатмакон қилишаяпти. Бир томонда узумзор, бир томонда ўрикзор, бир томонда полиз экинлари... Ҳали баҳор келиши билан чинакамига яшнаб кетади бизнинг Танбалагимиз...

— Ҳар бир касбнинг ўзига хос муҳим талаблари бўлади. Масалан, ўқитувчи биринчи галда илмдон бўлиши, сотувчи ҳисоб-китобни пухта билиши, ҳайдовчи йўл ҳаракати қоидаларини чуқур ўзлаштириши... лозим. ФЕРМЕР эса кўпчилигимиз учун ҳали янги тушунча. Сизнинг тасаввурингизда у қандай одам бўлиши керак?

— Менимча, уйқуни камроқ қиладиган, турли маишатлардан, ҳузур-ҳаловатлардан кеча оладиган меҳнаткаш кишигина ҳақиқий фермер бўлиши мумкин. Ҳозир замон жуда ўзгариб кетди. Фақат кетмон чопишни қойиллатиш билан «деҳқонман» дейдиган, уч-тўртта молнинг тагини тозалаб, «чорвадорман» дейдиган вақтлар ўтиб кетди. Биз энди нафақат меҳнат қилишни, балки, турли идоралар ва банклар билан бевосита муомала қилишни, мижозлар топиш ва бозоргир маҳсулотлар етиштиришга ўрганишимиз керак. Қисқа қилиб айтганда, маданий ва иқтисодий саводхонлик бизнинг касбимиз учун ҳам ниҳоятда зарур деб ўйлайман. Бир қанча фермер хўжаликларининг инқирозга юз тутишига ёки ўйланган мақсадга етолмай ора йўлда қолиб кетишига ана шу керакли билимнинг етишмаслиги сабаб бўлаяпти. Буни очиқ тан олиш керак. Қани энди маҳаллий ҳокимликлар ташаббус кўрсатса-ю, жойларда фермерларни ўқитадиган махсус курслар очилса, ўзимизнинг ҳақ-ҳуқуқларимиз, имтиёзларимиз, вазифаларимиз хусусида малакали мутахассислардан сабоқ ўргансак... Ахир Президентимиз Ислом Каримов куюниб таъкидлаганларидай, жамиятимиз фаровонлиги кўп жиҳатдан ана шу фермер хўжаликларининг қай даражада ривожланишига боғлиқ.

— Агар навбатдаги саволим ноўринроқ туюлса, айбга буюрмайсиз... Ўзингиз шу пайтгача савдо тизимида ишлагансиз, ошпазлик қилгансиз. Энди эса фермер... Кечагина элнинг хизматида юрган нозик касб эгасининг тинч-хотиржам ишдан воз кечиб, фермерликнинг ҳамма ҳам дош беравермайдиган машаққатларига елка тутишининг боиси нимада?

— Тўғри, мен савдо тизимида ишлаб кам бўлганим йўқ. Бундан кейин ҳам ёмон яшамасдим. Лекин... алоҳида еринг, ажойиб боғинг, ўзингга яраша мол-ҳолинг бўлганига нима етсин! Бироқ илгари бундай орзуларни амалга оширишнинг иложи бўлмаган-да! Аксинча, кимнингки ортиқча ери, ҳовли-жойи бўлса тортиб олишган, ишини судга ошириб, сарсон-саргардон қилишган. Ахир кўрдик-ку шундай замонларниям. Ҳозир эса, ҳукуматимизга минг раҳмат, истаганга ер бераяпти, қўлингдан келса рўзғорингни обод қил, давлатга ҳам, жамиятга ҳам наф келтир, деяпти. Мен асли кетмон чопиб катта бўлган йигитман. Чорванинг ҳам тилини тушунаман. Нега энди шундай имкониятдан фойдаланмаслигим керак?! Қолаверса, менинг мақсадим фақат мол-дунё орттириш эмас. Одамларга фойдам тегса, юртдошларимнинг бирор корига ярасам, давлатимизнинг, мустақиллигимизнинг мустаҳкамланишига ҳисса қўшсам, деймман. Катта деҳқон ўтган бувам раҳматли қайта-қайта такрорлардилар: «Бўрини оёғи боқади, болам. Бекор қолдингми, ерга эгил. Топсанг, ердан топасан! Меҳнатдан қочма! Эсингда тут: бировга бир бурда нон сўраб термулгандан, оч ўтирган қўшнингга ўз меҳнатингга топган нонингдан икки донагина узатганинг афзалроқдир...» Отам ҳам аслида ўқитувчи бўлганлари билан биз фарзандларни меҳнат масаласида ҳеч «аямадилар». Биз, саккиз бола тўрт сотихча чиқадиган ерни лозим бўлса тўрт марталаб чопардик, мол боқардик, хашак йиғардик... Кўриб кўзимиз пишгани учун ҳам фермер хўжалигимиз ишини йўлга қўйишда унчалик қийналмадим. Ҳозир ўзимнинг болаларим ҳам бу ишга анча ўрганиб қолишди. Тонг саҳарда, то мактабга жўнайдиган вақтгача мен билан бирга фермага чиқишади, у-бу ишларда ёрдамлашишади. Умуман, бизнинг оиламиз учун бўш вақт деган нарсанинг ўзи йўқ...

— Бундан, боринг-ки, тўрт-беш йил кейин сизнинг «Танбалак» фермер хўжалигингиз қандай бўлишини тасаввур қиласизми?

— Хомчўт қилиб қўйганман. Насиб этса, икки-уч йил ичида буғдойзорнинг ҳосилдорлигини кескин ошираман. Техникалар сотиб оламан. Ҳозирги кундаги 40 бош қорамолим, 60 та қўйим икки-уч ҳисса кўпаяди. Яқин келгусида туманда фермер хўжалигимизнинг колбаса ишлаб чиқарадиган алоҳида цехини очамиз, ёшларни иш билан таъминлаймиз. Ҳозир тайёргарлик ишларини бошлаб юборганмиз. Дарвоқе, ишларимизни тезроқ ривожлантириш мақсадида банкдан 250 минг сўм имтиёзли кредит олгандим. Ҳадемай бу қарздан ҳам қутуламан.

— Сиз фермер учун энг муҳим фазилат қайси деб ҳисоблайсиз?

— Ҳалоллик! Ҳалоллик ва инсоф бор жойда барака ҳам бўлади. Яқинда Қўйлиқ бозорига тушгандим. Бир одам кўз олдимда чўнтагидаги бор пулини қоқиштириб, қассобдан саккиз ярим кило гўшт сотиб олди. Қилган харидидан кўнгли тўлмадими, ҳар ҳолда зум ўтмай қайтди ва қассобдан гўштни қайтадан торттиришни сўради. Ишонасизми, тарозига қўйилган гўшт аранг олти килограмм тош босди! Одамларни бундай алдаш гуноҳ! Ҳеч қачон унутмаслик керак, тарозининг бир палласида тош, бир палласида эса Оллоҳнинг назари туради! Фақат ҳалоллик билан топилган бойликкина одамга буюради! Айниқса биз фермерлар ўзимизнинг саховатимиз, бир-биримизни қўллаб-қувватлашимиз, иймон-эътиқодимиз билан бошқаларга ўрнак бўлишимиз керак деб ўйлайман. Қолаверса, биз ишни энди бошлаяпмиз. Эл-юрт олдида ўзимизга нисбатан ишонч орттиришимиз, мустақил Ўзбекистоннинг ҳақиқий маънодаги ФЕРМЕРларини тарбиялашимиз лозим. Шундай кунлар эса албатта келади...

Суҳбатдош Зарифа ЭРАЛИЕВА.

Эртага байрам — Ийдур—Рамазон кунлари бошланади

Шароватли ва муаззам айём

МУБОРАК Рамазон ойи — рўза кунлари ниҳоясига етмоқда. Эртага бутун ислом олами — Ийдур-Рамазон байрамини кенг нишонлайди. Чин арафадан бошлаб, алоҳида тараддуд кўрган отахонлар, болиғ йигитлар эрта тонгдан Ҳайит намозига отланадилар. Нуроний онахонлар, уй бекалари меҳмон кутишга шайланадилар, кўпгина оилаларда келин кўрди, куёв чақириқ каби хурсандчилик маросимлари бўлиб ўтади. Таъзия билдириш хонадонларига катта-кичик келиб, яқинда оламдан ўтган юртдошларимиз руҳларига Қуръон тиловати бахшида қиладилар. Ногирон хасталар билан дийдор кўришиб, кўнгилларига таскин бериб, бардамлик тилайдилар... Қисқаси, мустақил Ўзбекистонимизнинг ҳар бир шаҳри, ҳар бир тумани, ҳар бир қишлоғи, ҳар бир қўрғонида уч кунгача ана шундай умумхалқ айёми давом этади.

Пайғамбаримиз — Муҳаммад мустафо саллалоҳу алайҳи васалламнинг Ҳадиси шарифларида қайд этилишича, бундай муборак кунларда халқпарвар мамлакатлар, одамларга ғамхўр бўлган минтақаю — худудлар узра Аллоҳнинг ҳимоят нури, ҳидоят шуури маъво сочиб турар экан. Зеро, Яратган учун ўттиз кун рўза тутиб, вужуди покланган, яхши амали солиҳлари, эзгу ниятларини изҳор этган, бир-бировларининг иззат-икромларига мушарраф бўлган одамлар қалбида буюк шукроналик, марғуб дуои фотиҳалар жаранглар экан. Бундай улуғ иноятга бизнинг мамлакатимиз сўнгги йиллардагина муяссар бўлганлигини инобатга олсак, мамнунлигимиз янада ортади. Аллоҳнинг кароматн, юртбошимизнинг саъй-ҳаракати, мустақиллигимиз шарофати туфайлигина бундай табаррук, эмин-эркин замонларга етиб келганлигимизни эътироф этмай иложимиз йўқ. Ҳар бир фуқарога виждон эркинлиги берилганлиги, диний ақидаларимизга кенг йўл очилганлиги, Ҳайит айёмларининг дам олиш куни сифатида белгилаб қўйилганлиги бутун жаҳон аҳли наздида таҳсинга сабаб бўлди. Шу боис АҚШ, Англия, Олмония, Саудия Арабистони, Миср, Сурия сингари ўнлаб давлатларнинг бошлиқлари ҳар сафар Ҳайит байрами муносабати билан Президентимиз Ислом Каримов номларига табрикномалар йўллаб, ўзбек халқига энг яхши тилаклар билдирмоқдалар. Жумладан, куни кеча эълон қилинган АҚШ Президенти Уильям Ж. Клинтон жанобларининг табрик хатида шундай дейилади: «Рўза Ҳайити муносабати билан Сизга ва Ўзбекистон халқига Америка халқи номидан самимий табрикларимни йўллайман. Мазкур муқаддас кун Ўзбекистон учун бу йил алоҳида аҳамият касб этади».

Ҳақиқий эътироф! Чиндан ҳам бу йил мамлакатимиз учун, худо хоҳласа, ўзига хос йил бўлади. Зеро, Президентимизнинг ташаббуси билан мазкур йил инсон манфаатлари йили деб эълон қилинди. Бу жабҳада ҳар бир фуқаро астойдил жонбозлик кўрсатган, меҳнат борасида улкан ютуқларга эришган, Ўзбекистонимизни истиқболда буюк давлатга айлантириш йўлида фидойилик кўрсатган тақдирдагина, иншооллоҳ, мурод-мақсадларимизга нойил бўламиз.

Нуҳанниукум, бил ийдир-рамазон — Рамазон байрамингиз қутлуғ бўлсин, азиз ватандошлар!.. Ассалому алайкум ва роҳматиллаҳи ва барокатуҳ.

Абдураҳим УМАРБЕКОВ.

—Айёмингиз муборак бўлсин!

Даврон АҲМАД олган сурат.

ДУШАНБА, 10

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.30 «Ҳафтанома».

*

8.30 «Мусиқий саёҳат». Фильм-концерт.
8.55 «Алпомиш авлодлари». Спорт дастури.
9.15 «Морена Клара». Телесериал.
10.00 Янгиликлар.
10.05 Н. Ҳабибуллаев. «Фотиманинг саргузашти». Республика қўғирчоқ театрининг спектакли.
10.45 «Маърифат маскани».
11.15 «Вазият комида». Телесериал.
12.00 Ўзбекистон телерадиокомпанияси эстрада-симфоник оркестрининг концерти.
12.35 «Эркакли уй». Бадиий фильм.
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 15.05 ЎзТВ хазинасидан. Ў. Ҳошимов. «Инсон садоқати». Телеспектакль. 1-қисм.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Эркатой».
18.25 «2000 йилдан сўнг». Телесериал.
18.45 «Нон таъми».
19.00 «Дилнавоз садолар».
19.05 «Диёр». Тележурнал.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 Биржа ва банк хабарлари.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 Буюк келажак сари.
21.20 «Дилнавоз садолар».
21.45 «Бу оқшом...».
22.05 «Вақт».
22.30 «Морена Клара». Телесериал.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.15 — 00.35 «Ватан тимсоллари».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.30 «Спорт қитъаси».
18.40 «Компьютер-Осиё».
18.55 «Мак ва Матли». Қизиқарли дастур.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Офисина» баридан чиққан фирибгарлар». Телесериал.
20.20 «Спорт қитъаси».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Кинонигоҳ».
22.30 «Спорт қитъаси».
23.00 «Бебаҳо лаҳзалар».
23.10 Кундалик.
23.15 Оҳанглар ва Эълонлар.
23.35 — 00.25 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.

III

17.55 Янгиликлар.
18.00 «Ўзбекистоннинг сержило тошлари». Телефильм.
18.10 Эълонлар.

*

18.15 — 21.40 Россия жамоат телевидениеси.

*

21.40 Эълонлар.
21.45 «Ўргимчак тўри». Телесериал. 6-серия.
22.30 «Шарқ ёдгорликлари». Телефильм.

*

22.55 — 23.25 Россия давлат телевидиниеси.

*

23.25 Эълонлар.
23.30—23.35 Янгиликлар.

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 Кўрсатувлар анонси.
18.50 «Мульткарусель».
19.05 Эълонлар.
19.10 «Умид».
19.40 Кечки сеанс. «Тақдир эгаси». Бадиий фильм (Ҳиндистон). 1-серия.
20.40 Эълонлар.
20.45 «Чироқ».
20.55 «Аёл».
21.25 «Минтақавий хавфсизлик».
21.40 «Спорт-тайм».
22.10 Эълонлар.
22.15 Кинематограф. «Тунги талваса». Телесериал.
23.05 «На-на». «Менинг жажжигинам».
23.30 — 23.40 «Хайрли тун!».

СЕШАНБА, 11

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Диёр». Тележурнал.
8.55 Биржа ва банк хабарлари.
9.15 «Морена Клара». Телесериал.
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Ҳаммаси маҳалладан бошланади». Публицистик кўрсатув.
10.30 Инглиз тили.
11.00 «Қароқчи чоллар». Бадиий фильм.
12.30 Чанг тароналари.
13.00 «Оналар мактаби».
13.30 «Ғаройиб орол». Мультфильм.
13.40 «Қишлоқ стадионларида». Спорт дастури.
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 15.05 ЎзТВ хазинасидан. Ў. Ҳошимов. «Инсон садоқати». Телеспектакль. 2-қисм.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 Болалар учун. «Қувноқлар даврасида».
18.25 «Аҳвол қандай, чемпион?». Жаҳон чемпиони Б. Файзиев.

Ойнаи жаҳонда кўринг

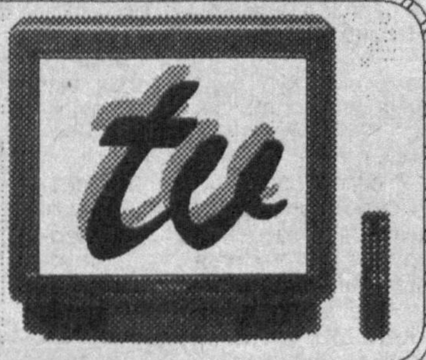

18.45 «Санъат дўстликка чорлайди».
19.05 «Адолат». Ҳуқуқий-публицистик кўрсатув.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Ҳаёт синовлари». Публицистик кўрсатув.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 Буюк келажак сари.
21.20 «Оҳанглардан таралган меҳр».
21.40 «Альманах-ТВ».
22.10 «Замон».
22.20 «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».
23.05 «Ҳамроҳ».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.15 — 00.35 «Ватан тимсоллари».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 ТВ плюс...
18.40 «Киносайёра».
19.00 «Олтин кент».
19.15 «Сизнинг имконият».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Офисина» баридан чиққан фирибгарлар». Телесериал.
20.20 ТВ плюс.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Кинонигоҳ».
22.30 Кундалик.
22.35 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.55 «Акс».
23.15 «Авлодимиз».
23.30 «Ишбилармонлар ҳафтаси».
23.50 — 00.20 «Спорт қитъаси».

III

17.50 Янгиликлар.
17.55 «Аждаҳо ва қуёш». Мультфильм.
18.10 Эълонлар.

*

7.30—9.00, 18.15—21.40 Россия жамоат телевидениеси.

*

21.40 Эълонлар.
21.45 «Битлз». Ҳужжатли фильм. 5-серия.
22.35 «Кругозор». Тележурнал.

*

22.55—23.30 Россия давлат телевидениеси.

*

23.30 Эълонлар.
23.35—23.40 Янгиликлар.

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мульткарусель».
19.00 «Сен ҳақингда ва сен учун». Ахборот-дам олиш кўрсатуви.
19.15 «Жонли тил».
20.00 Эълонлар.
20.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.55 «Солиқлар ҳақида сабоқлар».
21.10 «Дурдаршан» телекомпанияси кўрсатувлари.
21.40 «Янги иқтисод».
22.10 Эълонлар.
22.15 Кинематограф. «Тунги талваса». Телесериал.
23.05 «Жилет-спорт».
23.35 Эълонлар.
23.40 «ТВ IV да «Немис тўлқини».
00.10—00.20 «Хайрли тун!».

ЧОРШАНБА, 12

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Оҳанглардан таралган меҳр».
8.45 «Альманах-ТВ».
9.15 Диққат, премьера: «Лутфулла Назруллаев». «Ўзбектелефильм».
9.35 «Компьютер сабоқлари».
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Замин фидойилари». Телеочерк.

Ўқув кўрсатувлари:

10.30 Кимё.
11.00 Янги алифбони ўрганамиз.
11.30 «Шарқнинг мумтоз адиби». Нобель мукофоти соҳиби Нажиб Маҳфуз.
11.50 «Бола бошидан...». Мактабгача тарбия масалалари.
12.20 «Кашф этилаётган имкониятлар».
12.35 «Қойилмақом жиноят». Бадиий фильм.
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 14.35 Тошкент шаҳар маданият техникуми талабаларининг концерти.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Рекс—терапевт». Мультфильм.
18.20 «Бу ёруғ оламда Ватан биттадур...».
18.25 «Замон билан ҳамнафас».
18.40 «Мулоқот», «Стадион». Қисқа метражли телевизион бадиий фильмлар.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Маънавият». «Мусиқа ва замон».
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 Буюк келажак сари.
21.20 «Дилнавоз садолар».
21.40 «15 дақиқа спорт ҳақида».
21.55 «Автоолам».
22.10 «Мавзу».
22.30 «Морена Клара». Телесериал.
23.15 «Сир».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.15 — 00.35 «Ватан тимсоллари».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 «Спорт қитъаси».
18.45 «Дойче-Велле» тақдим этади...
19.05 «Зерикмай десангиз».
19.20 «Ором онлари». Концерт.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Офисина» баридан чиққан фирибгарлар». Телесериал.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Кинонигоҳ».
22.30 «Ҳуқуқ ва мажбурият».
22.40 «Зерикмай десангиз».
22.50 Кундалик.
22.55 Оҳанглар ва Эълонлар.
23.15 «Санта-Барбара». Телевизон бадиий фильм.
00.05 — 00.20 «Спорт қитъаси».

III

17.50 Янгиликлар.
17.55 «Заргарлар». Телефильм.
18.10 Эълонлар.

*

7.30—9.00, 18.10—21.40 Россия жамоат телевидениеси.

*

21.40 Эълонлар.
21.45 «Ўргимчак тўри». Телесериал. 7-серия.
22.30 «Галия Измайлова рақсга тушади». Фильм-концерт.

*

23.00—23.30 Россия давлат телевидениеси.

*

23.30 Эълонлар.
23.35—23.40 Янгиликлар.

IV

17.10—18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мульткарусель».
19.00 «Шифокор билан мулоқот».
19.30 «Дунё ва болалар».
20.00 Эълонлар.
20.05 «Озодлик номидан». Америка тарихи.
20.35 «Дайди шамол».
21.00 «Шаҳрим—фахрим».
21.30 Эълонлар.
21.35 «Экстремал ўйинлар».
22.05 Кинематограф. «Тунги талваса». Телесериал.
22.55 «Лавҳаларида лаҳзалар». Ҳужжатли фильм.
23.20 «Ер курраси».
23.40 Эълонлар.
23.45—23.55 «Хайрли тун!».

ОЛАМ ҲАФТА ИЧИДА

ИККИ ПРЕЗИДЕНТ УЧРАШУВИ

ҲАФТА бошида, илгари хабар қилинганидек, Франция президенти Жан Жак Ширак расмий ташриф билан Москвага келди. Россия Президентининг Новое Огорево қароргоҳида икки мамлакат раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди. Мазкур мулоқтни Б. Н. Ельцин «икки дўстнинг учрашуви» деб таърифлади. Уч соат давом этган юзма-юз кўришиш чоғида қатор халқаро масалалар билан биргаликда НАТОнинг Шарққа кенгайиш муаммоси ҳам муҳокама этилди. Ж. Ж. Ширак Россия билан НАТО ўртасидаги келишмовчиликлар шартнома асосида ҳал қилиниши лозим, деб ишонч билдирди.

ОХИРГИ НАТИЖАЛАР ЭЪЛОН ҚИЛИНДИ

ЧЕЧЕНИСТОНДА 27 январда бўлиб ўтган президент ва парламент сайловларининг охирги натижалари эълон қилинди. Улар аввалги хулосаларга деярли ўзгартиш киритмади. 59,3 фоиз овоз олган Аслан Масхадов Ичкерия Республикаси президенти этиб сайланганлиги аниқ бўлди. А. Масхадовни «тахтга ўтқазиш» — инаугурация маросими 12 февралда бўлиб ўтади. Россия президенти Б. Н. Ельцин Чеченистоннинг янги президентига табрик мактуби йўллади.

НАВБАТДАН ТАШҚАРИ САЙЛОВЛАР

ПОКИСТОНДА саккиз йилдан кейинги навбатдан ташқари парламент сайловлари бўлиб ўтди. Унда Покистон мусулмон уюшмаси партияси кўпчилик овоз олди. Мазкур партиянинг раҳбари Наваз Шариф яна бош вазир курсисини эгаллашлиги аниқ бўлиб турипти. Бир неча муддат илгари коррупцияда айбланиб, бош вазир лавозимидан четлаштирилган Покистон халқ партияси раҳбари Беназир Бхутто ўз рақибидан анча орқада қолди.

БИР СОАТДА 56 ТА БОМБА ПОРТЛАДИ

ФРАНЦИЯ тасарруфидаги Корсика оролида террорчилик ҳуружлари авжига чиқди. Ўтган якшанба куни бир соат мобайнида у ерда 56 та бомба портлади. Бешта уриниш эса муваффақиятсиз чиқди. Корсиканинг мустақиллик талаб қилаётганлиги, мухолифатчилар раҳбарларининг қамоққа олинганлиги юқоридаги аҳволга сабаб бўлди. Терговишлари давом этмоқда.

ИСЛОМ ЖАНГАРИЛАРИ ОДАМЛАРНИ ЖАЗОЛАМОҚДА

ЖАЗОИРДА ҳукумат сиёсати билан келишмаётган ислом мутаассиблари кейинги кунларда ўз ҳуружларини фаоллаштириб юбордилар. Бу мамлакатда 10 январдан буён 315 киши террорчилар дастидан ҳалок бўлди. Сўнгги кунларда Блида, Медеа шаҳарларида яна ўнлаб кишилар ўлдирилди.

ТЎЙ ҲАЙИТ КУНЛАРИ ЎТАДИ

БАНГЛАДЕШЛИК Сахара Катун деган қизга бирйўла икки йигит ошиқ бўлиб қолди. Бўлажак келин эса танловда обдон қийналди. «Бошим қотиб қолди, ахир мен уларнинг икковини ҳам севаман» деди Сахара эл-юрт олдида. Ниҳоят, чораси топилди. Икки йигит кураш тушиб, орани очди қилишга келишдилар. Қиз ҳам, унинг ота-оналари ҳам, ҳамқишлоқлар ҳам бунга розилик билдиришди. Натижада 26 яшар Муҳаммад Рафиқ рақибини аранг енгишга муваффақ бўлди. Ғалаба адолатли деб топилди. Тўй Рамазон ҳайити кунлари ўтказиладиган бўлди.

(ЖАҲОН ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ).

*СПОРТ**СПОРТ**СПОРТ**СПОРТ*

ЖАҲОН БИРИНЧИЛИГИГА — ЯХШИ НИЯТ БИЛАН

64 ва 100 катакли шашкада дона суришда тошкентлик Николай Мешчанский нафақат мамлакатимизда, балки жаҳонда энг кучли спортчилардан ҳисобланади. Қатор халқаро турнирлар ва биринчиликлар совриндори бўлган шашкачимиз Бокуга яхши ният билан жўнаб кетди. Вакилимиз ўз олдига битта—ғолиб келиб, жаҳон чемпиони бўлиш вазифасини қўйган. Унга омад тилаймиз.

ҚИРОЛ КУБОГИНИ ОЛИБ ҚАЙТИШДИ

ТАИЛАНДНИНГ Бангкок шаҳрида мерганлик бўйича тўққиз мамлакат вакиллари иштирокида Қирол кубоги учун халқаро турнир бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон вакиллари катта зафар қучдилар. Рустам Ямбулатов хандақдан отишда энг кўп ҳол тўплаб, шахсий ҳисобда биринчи ўринни эгаллади. Жамоа ҳисобида ҳам Р. Ямбулатов, Р.Муҳаммадёров ҳамда И. Крайноволардан иборат Ўзбекистон вакилларига тенг рақиб топилмади. Шахсий ҳисобда ҳам, команда баҳсида ҳам ғолиб келган мерганларимиз Таиланд қироли кубоги соҳиби бўлдилар.

ОЛИЙ ТАБАҚАНИ КЎЗЛАБ

РЕСПУБЛИКА шохмот-шашка клубида эркаклар ва аёллар ўртасида мамлакат биринчилиги биринчи табақаси иштирокчилари баҳслари бошланди. Эркаклар биринчилигида 88, аёллар мусобақасида 34 спортчи қатнашмоқда. Ғолиблар мамлакат биринчилигининг олий табақасида қатнашиш ҳуқуқига эга бўлишади.

ХАЛҚАРО ТУРНИР

КРАСНОЯРСК шаҳрида эркин кураш бўйича халқаро турнир бўлиб ўтди. Жамоамиз шарафини уч полвон ҳимоя қилди. Фақат бир вакилимиз Рустам Хинчагов ўз вазнида кучли учликдан жой олди.

Об-ҳаво

ҚАНТАР ОҒСА, ҚОЗИҚ УСТИДА ҚОР

...турмас, дейдилар. Муборак Рамазон ҳам охирлаб, Худога шукрки, Ҳайит байрамига ҳам етишдик. Хўш, байрам кунлари об-ҳаво қандай бўлади?

Тошкент шаҳри ва вилоятида бугун ва кейинги кунлари вақти-вақти билан ёғингарчилик кутилади. Баъзи жойларда ёмғир қорга айланиши мумкин. Кечалари 5 дан 10 даражагача совуқ, баъзан эса 0—5 даража совуқ ўртасида бўлади. Кундуз кунлари -2 +9, Рамазон Ҳайити куни ҳаво ҳарорати кўтарилиб, ёқимли кун бўлиши тахмин қилинмоқда.

Бектемир туманидаги «Ғалаба» тижорат ишлаб-чиқариш фирмаси

ТУГАТИЛАДИ

Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой мобайнида 25-969 рақамли телефон бўйича қабул қилинади.

ДИҚҚАТ!

«Оҳангарондон» очиқ турдаги акционерлик жамиятининг навбатдаги умумий йиғилиши 1997 йилнинг 5 март куни соат 15.00 да жамият идораси биносида бўлади. Кун тартиби:

1. «Оҳангарондон» ОТАЖ бошқарувининг 1996 йилдаги фаолияти бўйича ҳисоботи.
2. Тафтиш комиссиясининг хулосалари ҳақида.
3. Дивиденд миқдорларини тасдиқлаш.
4. Бошқа масалалар.

«Оҳангарондон» АЖ бошқаруви.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ • TOSHKENT HAQIQATI

Муассис: ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ҲОКИМЛИГИ

Бош муҳаррир ўринбосари Раҳимберди УМАРОВ

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32.

Телефонлар: хатлар ва оммавий ишлар бўлими: 33-40-48. Эълонлар: 33-99-15, 36-57-27.

• Эълон ва билдирувлардаги факт ҳамда далилларнинг тўғрилиги учун реклама ва эълон берувчилар масъулдир.

Рўйҳатдан ўтиш тартиби: №8. Буюртма Г-076. Ҳажми – 2 табоқ, офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2. Адади 16.977 нусха.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй. Нашр кўрсаткичи: 64672. Босишга топшириш вақти – 20. 00. Босишга топширилди – 18.30. 1 2 3 4 5 6